

Begroting 2020

Inhoudsopgave Begroting 2020

Inleiding/Leeswijzer	3	
Hoofdstuk 1. Coalitieakkoord 2019-2023	5	
Hoofdstuk 2. Programmaplan 2020	7	
Hoofdstuk 3. Beschouwingen bij de begroting		
- A Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	27	
- B Duurzaamheid / Innovatie	29	
- C Uitgangspunten en normen	31	
- D Uitkomst van de begroting 2020	33	
- E Waterschapsbelastingen	34	
- F Kostentoerekening	38	
- G Weerstandsvermogen	39	
- H Investeringsprogramma	41	
- I Financiering (treasuryparagraaf)	42	
- J Risicoparagraaf	44	
- K Verbonden partijen	48	
- L Bedrijfsvoering	51	
- M EMU-saldo	54	
Hoofdstuk 4. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten	56	
Hoofdstuk 5. Vaststellen begroting 2020	65	
<hr/>		
Bijlagen		
1	Geplande investeringen 2020	69
	Toelichting C investeringen	71
2	Staat van reserves en voorzieningen 2020	78
3	Staat van personeelslasten 2020	81

Inleiding

De begroting 2020 is samengesteld op basis van de Waterschapswet. De begroting 2020 is een programmabegroting, dit houdt in dat de begroting is onderverdeeld in een aantal programma's. Bij de indeling in programma's is de indeling van het beheerprogramma 2016 - 2021 gevolgd.

Leeswijzer

Ten eerste wordt in hoofdstuk 1 ingegaan op het coalitieakkoord 2019 – 2023 “Door water verbonden”. In het coalitieakkoord is een aantal strategische thema's en accenten benoemd en is aangegeven dat hierop en op nog te ontwikkelen initiatieven – met een nadere uitwerking – wordt teruggekomen. In het eerste hoofdstuk stippen wij een aantal ontwikkelingen aan.

In hoofdstuk 2, programmaplan 2020, wordt per programma ingegaan op de beleidsdoelen en onze ambities in 2021. Per programma zijn de beleidsdoelen nader uitgewerkt in opgaven en maatregelen: de acties. Per actie is concreet aangegeven wat we in 2020 gaan doen. Daarnaast wordt als afsluiting van dit hoofdstuk per programma een overzicht gegeven van de netto exploitatiekosten en de geplande investeringsuitgaven.

Hoofdstuk 3 bevat grotendeels financiële beschouwingen. Hier wordt onder andere ingegaan op de begrotingsuitkomst, de begroting naar taken en de bijbehorende belastingtarieven voor 2020 en onze geplande investeringen. Daarnaast wordt ingegaan op ons duurzaamheidsbeleid en innovatie.

Hoofdstuk 4 gaat nader in op de uitkomst van de begroting 2020. De begroting 2020 op kosten- en opbrengstsoorten wordt vergeleken met de begroting 2019 en van een nadere toelichting voorzien.

Hoofdstuk 5 bevat het voorstel tot het vaststellen van de begroting.

Als bijlagen zijn drie overzichten opgenomen. De geplande A, C en E1 investeringen 2020 (met een toelichting op de C-investeringen), de staat van reserves en voorzieningen 2020 en de staat van personeelslasten 2020.

Hoofdstuk 1. Coalitieakkoord 2019 – 2023 Door Water Verbonden

Activiteiten Coalitieakkoord 2020

Via de planning en control cyclus houden wij u op de hoogte van de algemene voortgang (plannen en uitvoeren) van het coalitieakkoord. Het coalitieakkoord is rondom een aantal thema's opgebouwd.

- Waterveiligheid;
- Voldoende water;
- Schoon en ecologisch gezond water;
- Zuiveren afvalwater en de Waterketen;
- Water en Ruimtelijke ordening;
- Klimaat, Duurzaamheid, Energie en Innovatie;
- Dierenwelzijn;
- Waterbeleving, waterbewustzijn en communicatie;
- Kostenbewustzijn.

Per thema zijn voor de hele periode acties geformuleerd. Momenteel werken wij de acties voor de hele periode uit. Acties die in het begrotingsjaar actueel zijn nemen wij hier per thema op. Via de voor- en najaarsrapportage en het jaarverslag geven we vervolgens de voortgang per actie weer.

In 2020 zijn onder andere de volgende acties gepland:

- Waterveiligheid
 - Onderzoek naar kansen voor windmolens en zonnepanelen op de zeedijk.
- Voldoende water
 - De verdringingsreeks bij droogte opnieuw tegen het licht houden.
 - Beperkingen beregenen uit grondwater communiceren.
 - Veenoxidatie: consequenties diverse scenario's in beeld brengen.
- Schoon en ecologisch gezond water
 - Potentiële effecten brede zones en akkerranden bij overige wateren op KRW-doelen in beeld brengen.
 - Opstellen van een visie op biodiversiteit.
- Zuiveren afvalwater en de Waterketen
 - RWZI Scheve Klap inrichten als proeftuin voor innovatie en onderzoek
- Klimaat, Duurzaamheid, Energie en Innovatie
 - Nieuw beleidskader opstellen voor duurzaamheid.
 - In beeld brengen welke assets beschikbaar zijn voor duurzaamheidsmaatregelen.
- Waterbeleving, waterbewustzijn en communicatie
 - Opstellen van een notitie recreatief medegebruik voor het gebruiken / openstellen van onze eigendommen.

De acties die uitmonden in een bestuursvoorstel nemen we op in het planningsschema. Met de uitkomst van deze acties komen we nog afzonderlijk bij het algemeen bestuur terug.

Hoofdstuk 2. Programmaplan 2020

Inleiding

De Waterschapswet geeft het algemeen bestuur een grote rol in de beleidsbepalende functie. Dit wordt onder meer bereikt door in de begroting en meerjarenraming het beleid van het waterschap voor de komende jaren weer te geven. De begroting is daarom ingedeeld naar programma's. Per programma dient expliciet te worden weergegeven welke doelstellingen het waterschap nastreeft. Wij gebruiken het waterbeheerprogramma (WBP) 2016-2021 om aan dit onderdeel invulling te geven. Wij zijn ons ervan bewust dat we hiermee de "reguliere taakuitoefening" wat meer op de achtergrond plaatsen.

Om onze doelstellingen weer te geven worden de vier w's als richtlijnen gebruikt.

- Wat willen we bereiken. Zie hiervoor ons beleidsdoel en ambitie per thema van het beheerprogramma.
- Wat gaan we daarvoor doen. Zie de acties per programma.
- Wanneer is het uitgevoerd.
- Wat gaat het kosten. De acties leiden over het algemeen tot investeringskosten. Per programma worden de investeringskosten getotaliseerd.

Opzet

Dit hoofdstuk met daarin het programmaplan geeft onze beleidsopgaven (acties) voor het komende jaar weer. De indeling van het beheerprogramma volgen we hierbij. De nummering is gelijk aan het beheerprogramma.

Eerst wordt per programma ons *beleidsdoel* weergegeven. Deze visie komt overeen met het beheerprogramma. Zie hiervoor de hoofdstukken 4 tot en met 7 van het beheerprogramma. Daarna wordt per programma onze *ambitie in 2021* weergegeven. Ook deze komt uit het beheerprogramma. Vervolgens zijn per programma de ingekaderde opgaven en maatregelen (de acties) opgesomd.

De meeste acties uit het WBP zijn intussen gestart. Met de voorbereiding voor het nieuwe WBP 2022 – 2027 is ook al begonnen. Bij een aantal acties is de planning zodanig aangepast dat deze onderdeel gaan uitmaken van dit nieuwe WBP. Bij deze actiepunten is het jaartal "gereed" veranderd in "2022-2027".

In deze begroting is per actiepunt aangegeven wat we concreet in het begrotingsjaar gaan doen om het actiepunt te realiseren: "Wat gaan we doen in 2020?".

Om de continuïteit te waarborgen wordt in de meerjarenraming en de begroting gewerkt met drie vaste programma's: veiligheid, voldoende water en organisatie. De toegepaste thema's uit het beheerprogramma worden – in financiële zin – in deze programma's verwerkt.

In tabelvorm:

Programma begroting	Hoofdstuk beheerprogramma 2016 - 2021
Veiligheid	Veiligheid
Voldoende water	Voldoende water
	Schoon en ecologisch gezond water
	Water en ruimtelijke ordening

Omgaan met beheerprogramma-acties

Niet alle beheerprogramma-acties zijn in het programmaplan terug te vinden. Alle beheerprogramma-acties die pas na het begrotingsjaar starten zijn nog niet opgenomen.

Zodra een actiepoint is afgerond zal dit actiepoint zowel in de jaarrekening als in de begroting worden vermeld. Dit overzicht zal uiteindelijk alle acties van het beheerprogramma bevatten.

De einddatum per actie ligt in principe vast. Deze datum is uit het beheerprogramma overgenomen. Door omstandigheden kan het voorkomen dat een datum vervroegd kan worden. Ook kan het voorkomen dat een vertraging in de voortgang optreedt. Via de voor- en najaarsrapportage wordt hierover gerapporteerd. Een eventuele aanpassing van een einddatum wordt in de begroting of de meerjarenraming opgenomen.

Dergelijke aanpassingen zullen dan via een voetnoot bij de betreffende actie kenbaar worden gemaakt.

Autorisatie per programma.

Tot slot van dit hoofdstuk is een financieel overzicht opgenomen. Hierin worden de netto kosten per programma getoond en de totale investeringsuitgaven gekoppeld aan dit programma. Met het vaststellen van de begroting stelt u tevens de uitgaven per programma vast. Hiermee machtigt u het dagelijks bestuur om voor het uitvoeren van het programma tot maximaal de netto kosten uitgaven te mogen doen. Een overschrijding van de netto kosten per programma zal dan ook via een begrotingswijziging aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

Afgeronde beheerprogramma acties

	Omschrijving actiepoint	Afgerond	Opmerking
4.1.1.	Actualiseren van overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten	2017	
4.2.1.	Afronding preventieve maatregelen vanwege aardbevingsrisico's	2017	
4.2.2.	Binnen de Projectoverstijgende Verkenning (POV) onderzoek naar kansrijke oplossingen	2018	
4.3.1.	Afronding eerste toetsingsronde (inclusief stabiliteit met aardbevingsrisico)	2016	
4.3.4.	Vaststellen norm voor de overige regionale keringen	2018	Er komt geen norm. Borging goed onderhoudsniveau ligt bij waterschap.
4.4.1.	Samen met provincies vaststellen eisenpakket voor de lokale keringen	2018	Huidige onderhoudssituatie wordt eisenpakket.
4.6.1.	Inrichting bergingsgebied Tusschenwater 1	2018	
4.8.	Vaststellen strategie voor gravers	2018	
4.9.1.	Samen met de veiligheidsregio verhogen bewustwording bij burgers over overstromingskans en evacuatie routes	2017	Actie bij onze partners loopt door.
4.9.2.	Ons calamiteitenplan verbeteren op basis van de inundatiefilms	2016	Idem
4.9.3.	Samen met de veiligheidsregio met inundatiefilms gemeenten helpen hun evacuatieplannen te verbeteren	2017	Idem

5.1.1.	Onder leiding van de provincie uitvoeren van pilot beekdalvisie Achterste Diep	2016	
5.1.2.	Opstellen waterschapsbeleid over beekdalen Drenthe	2018	
5.1.3.	Uitvoeren resterende peilbesluiten	2016	Uitgezonderd peilbesluiten in veenoxidatie gebieden.
5.1.4.	Nieuwe toetsing van ons watersysteem aan de inundatienormen	2017	Er komt geen nieuwe toetsing. De stresstest wordt de nieuwe toetsing.
5.2.2.	Rapportage waterkwaliteitsonderzoek	2016	
5.2.2.	Rapportage effect regelbare drainage	2016	
5.3.2.	Uitvoeren maatregelen zoutwinning	2017	
5.5.1.	Flexibel peilbeheer invoeren voor de Duurswoldboezem met het Schildmeer	2016	
5.5.3.	Bepalen van waterconserveringsmaatregelen op onder andere het Drents Plateau	2019	
5.6.4.	Opstellen inrichtingsplan voor verdrogingsopgave Oosterbos Emmen	2018	Actiepunt vervalt. Initiatief moet van derden komen.
5.8.1.	Samen met provincies een nota grondwaterbeheer opstellen met daarin: - beschrijving van de visie (doelen/ambities) op het beheer van het grondwater-systeem - afspraken met provincies over samenwerking - inventarisatie van problemen die op korte termijn moeten worden aangepakt - concrete acties om die problemen op te lossen.	2019	
5.10.1.	Toetsing/herziening status van watergangen en schouwsloten	2018	
6.1.1.	Onderzoek naar afwenteling tussen waterlichamen	2018	
6.1.2.	Tussentijdse evaluatie toestand en doelbereik	2019	
6.1.3.	Status van het nieuwe Woldmeer (al dan niet KRW-lichaam beoordelen)	2019	(nog) geen KRW lichaam
6.3.2.	NVO Kanalen Fiemel	2019	
6.3.3.	NVO kanalen Oldambt	2017	
6.4.1.	Instellen van natuurlijk peilbeheer Schildmeer	2016	
6.4.2.	Opstellen inrichtingsplan Hondshalstermeer	2018	
6.4.3.	Opstellen inrichtingsplan Zuidlaardermeer	2019	
6.5.1.	Is geen actie volgens het beheerprogramma	-	
6.6.1.	Bepalen maatregelen reductie fosfaat-nalevering uit de bodem in Drentsche Aa en Hunze	2019	
6.6.2.	Bepalen van noodzaak eventuele verdere fosfaatreductie in kanaal Fiemel	2018	
6.10.1.	Bepalen eventuele aanpassing meetlocatie of norm bij overschrijdingen	2019	
6.13.1.	Bepalen of handhaven van de IBA's in de huidige vorm doelmatig is	2017	
6.17.2.	Uitbreiden monitoring zwemwateren met blauwalgen	2019	
6.18.2.	Samen met provincies vaststellen aanpak specifieke wateren met hoge ecologische waarde	2018	

Programma veiligheid

Beleidsdoel

Levensbedreigende situaties voor mensen mogen niet plaatsvinden; voor dieren proberen we die zoveel mogelijk te voorkomen.

Het leven in een deltagebied als Nederland vraagt om bescherming tegen het water en de hieraan verbonden gevaren voor mens, dier en goed. Veiligheid voor de mens staat dan ook voorop; altijd en overal. Om een veilige situatie te bereiken, kijken we naar verschillende maatregelen (meerlaags veiligheid). Voorop staat de preventie van overstroming door het op sterkte houden van de zeedijk en boezemkaden (laag één). Maar door ook te kijken naar maatregelen in de ruimtelijke inrichting zijn beperkingen van gevolgschade mogelijk als het een keer mis gaat (laag twee). Hierbij denken we bijvoorbeeld aan het voorkomen van nieuwe bebouwing in overstromingsgevoelig gebied, het beschermen van kwetsbare gebouwen en het op hoogte brengen van vluchtroutes. Tot slot zijn er de maatregelen in de rampenbeheersing, zoals goede calamiteiten- en evacuatieplannen (laag drie).

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn we begonnen aan de uitvoeringsmaatregelen voor de verbetering van de zeedijk. Het Masterplan Kaden is afgerond en vrijwel alle bergingsgebieden zijn ingericht. We zijn voor 80% klaar met de verbetering van de stabiliteit van onze boezemkaden. In samenwerking met de Veiligheidsregio is ons calamiteitenplan op elk moment actueel en is er een goede afstemming met gemeenten en provincies over de invulling van de tweede laag. We houden met bovenstrooms vasthouden gelijke tred met de verwachte extra neerslag als gevolg van de klimaatverandering.

Het programma veiligheid is in negen onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van veiligheid te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) (4.1)

Acties		Gereed
4.1.2.	Actualiseren overstromingsrisicobeheerplannen (ORBP) voor de ROR	2020

Wat gaan we doen in 2020?

4.1.2. We zitten in de 2e implementatieronde van de EU-Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) (2016 – 2021). In 2019 zijn de overstromingsgevaarkaarten opgeleverd. Hierna zullen, als afgeleide hiervan, de overstromingsrisicokaarten gemaakt worden. Ook zal het overstromingsrisicobeheerplan in deze implementatieronde geactualiseerd gaan worden. De verwachting is dat dit in 2020 gaat spelen. In het ORBP, dat in 2015 is opgesteld, zit een maatregelentabel die de basis vormt voor de monitoring van de maatregelen en de rapportage daarover in de 2e generatie ORBP-en naar de EU. Als waterschap zullen we hier input voor aanleveren en wonen wij de werkgroepbijeenkomsten bij.

Zeedijk (4.2)

Acties		Gereed
4.2.3.	Toetsing van primaire keringen met het nieuwe wettelijke toetsings-instrumentarium	2023
4.2.4.	Vorbereiding uitvoering dijkversterkingsprojecten	> 2023
4.2.5.	Start uitvoering dijkversterkingsprojecten	> 2023

4.2.6.	Pilot aanleg groene dijk	2020 ¹
---------------	--------------------------	-------------------

Wat gaan we doen in 2020?

4.2.3. De Nadere Analyse Veiligheid voor het traject Kerkhovenpolder-Duitsland is afgerond.

We zijn gestart met de beoordeling van het gedeelte oude zeesluis Farmsum tot Kerkhovenpolder.

4.2.4. Geen acties in 2020. De trajecten, behalve de POV Brede Groene Dijk (BGD), wachten op de uitkomsten van de beoordelingen (zie 4.2.3).

4.2.5. Geen acties in 2020.

4.2.6. In het Plan van Aanpak staat de realisatie van de 1 km BGD gepland in 2021. In 2020 bereiden we deze aanleg voor: dat betekent projectplan Waterwet, vergunningen etc. Het demonstratieproject BGD is gereed in 2024.

Boezemkaden (4.3)

Acties		Gereed
4.3.2.	Uitvoeren verbeterwerken stabiliteit boezemkaden direct na afkeuring	2023 ²
4.3.3.	Tweede toetsingsronde alle regionale keringen, inclusief kosten-batenanalyse en voorstel stabiliteitsnorm (1:300 en 1:1000 veiligheidsklassen)	2023

Wat gaan we doen in 2020?

4.3.2. Afronden van het onderzoek in het gebied Tusschenklappenpolder, de dijk langs het A.G. Wildervankkanaal, om in 2021 de waterkering te kunnen verbeteren.

4.3.3. In 2019 is een plan van aanpak opgesteld voor de toetsing. Op basis van dit plan voeren we in 2020 de toetsing uit van alle boezemkaden. Daarna volgt de analyse van de toetsing. Een nieuw aspect in deze aanpak is dat er naast het beheerdersoordeel ook gerekend wordt aan de stabiliteit van de keringen.

Op hoogte brengen van de boezemkaden (4.5)

Acties		Gereed
	Afronding Masterplan Kaden (47 km)	2022 ³
4.5.1.	Duurswold	15 km
4.5.2.	Drentsche Aa	7 km
4.5.3.	Hunze	10 km
4.5.4.	Oldambt-Fiemel	5 km
4.5.5.	EKD boezem	10 km

Wat gaan we doen in 2020?

4.5.1. Langs de zuidzijde van het Afwateringskanaal tussen Steendam en Tjuchem is de kadeversterking in voorbereiding en zal eind 2020 gestart worden met de uitvoering.

4.5.2. Ongeveer 9 km kadeverbetering langs de Drentsche Aa zal in 2020 worden voltooid. Ongeveer 3 km hiervan, langs het Drentse deel van het Noord-Willemskanaal, raakt aan diverse andere opgaven (NNN, ecologische verbindingen, aanleg nieuwe fietsroute, KRW) die in 2020 in onderlinge samenhang zullen worden uitgewerkt).

¹ Was oorspronkelijk 2017. Vertraging in start Brede Groene Dijk.

² Datum gereed was 2021.

³ Datum gereed was 2020.

4.5.3. Aan de zuidoostkant van het Zuidlaardermeer wordt de kade in combinatie met project Noordma-Zuidoevers aangepast. Langs het Drentsche Diep wordt, nabij de uitmonding in het Winschoterdiep, de kade aangepast.

4.5.4. Door rekening te houden met daadwerkelijk optredende waterstanden is voor Oldambt-Fiemel de opgave bijgesteld naar 0 km. Er is geen opgave voor het op hoogte brengen van boezemkaden.

4.5.5. Van de kaden in Delfzijl is 4,25 km eind 2019 gereed. De resterende opgave is afgekocht dan wel wordt door derden opgehoogd.

Bergingsgebieden (4.6)

Acties			Gereed
4.6.2.	Inrichting bergingsgebied Meerstad	1 miljoen m ³	>2022 ⁴

Wat gaan we doen in 2020?

4.6.2. De omvang van het meer en daarmee het bergingsvolume neemt toe met de ontwikkeling van Meerstad. De huidige verwachting is dat eind 2021 het meer een omvang heeft van 130 ha. en daarmee een bergingsvolume van 0,65 miljoen m³.

Vasthouden bovenstrooms (4.7)

Acties			Gereed ⁵
4.7.1.	Water vasthouden in beekherstelprojecten in de Ruiten Aa	450.000 m ³	2020
4.7.2.	Water vasthouden in beekherstelprojecten in de Drentsche Aa	400.000 m ³	2022/2027
4.7.3.	Water vasthouden in de beekherstelprojecten in de Hunze	450.000 m ³	2023
4.7.4.	Zoeken naar ruimte resterende wateropgave Westerwolde	1.100.000 m ³	2021

Wat gaan we doen in 2020?

4.7.1. Het laatste deeltraject van het NNN Westerwolde en Renneborg-Ter Walslage, is in uitvoering en zal in 2020 tot afronding komen.

4.7.2. In de uitvoering van de inrichting van Geelbroek wordt 180.000 m³ water vasthouden gerealiseerd. Binnen het project Beekverhoging van een drietal trajecten van de Drentsche Aa zal een voorstel aan het algemeen bestuur worden voorgelegd om door aangepast beheer in het gebied rondom Loon ca. 500.000 m³ water vast te kunnen bergen.

In planvorming door Prolander voor de inrichting van het Rolder- en Amerdiep worden ook opgaven voor water vasthouden meegenomen. De uitvoering hiervan zal, met name vanwege de benodigde tijd voor grondverwerving, in de planperiode 2022- 2027 plaatvinden.

4.7.3. Het projectgebied Paardetangen is in uitvoering en er wordt ruimte gecreëerd om water vast te houden (ca 10.000 m³). In het plan Voorste diep-Flessenhals Borger wordt ca 5.000 m³ gerealiseerd. De projectgebieden De Branden, Noordma /Zuidoevers zijn in voorbereiding. Ruimte om water vast te houden en te bergen wordt in de plannen ingepast.

4.7.4. Indien er door ontwikkeling door derden kansen ontstaan water bovenstrooms vast te houden dan beoordelen wij die op technische en financiële haalbaarheid. Indien het een reële mogelijkheid is leggen we dit voor ter goedkeuring aan het Algemeen Bestuur.

⁴ Datum gereed komt in nieuwe planperiode te liggen 2022 - 2027

⁵ Datum gereed was 2021, nu per watersysteem uitgesplitst.

Programma voldoende water

Beleidsdoel

We zorgen voor voldoende water, nu en in de toekomst, zowel in droge als in natte perioden.

De zorg voor voldoende water betekent dat wij streven naar een optimaal waterbeheer voor de functies in ons gebied. Bij de vaststelling van de gewenste waterpeilen, maken we een zorgvuldige afweging van de belangen van de diverse functies. In natte perioden voeren we water af, in droge perioden zorgen we indien mogelijk voor voldoende water. We zorgen er voor dat de wateroverlast beperkt blijft tot het afgesproken, aanvaardbare niveau. Wij voorkomen wateroverlast door bodemdaling en we geven op proactieve wijze advies aan gemeenten om wateroverlast in stedelijk gebied zoveel mogelijk te voorkomen. We onderhouden de watergangen zodanig dat de aan- en afvoersfunctie van de watergangen gegarandeerd blijft en houden daarbij zoveel mogelijk rekening met de ontwikkeling en het behoud van natuurwaarden en ecologische belangen. Tevens zorgen we voor voldoende waterdiepte voor de scheepvaart.

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn de inundatieknelpunten opgelost. We hebben een werkwijze voor de omgang met veenoxidatiegebieden, we hebben vastgesteld hoe we omgaan met functie volgt peil in de beekdalen van Drenthe en we hebben met het Rijk, de provincies en de gebruikers afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van water in droge perioden (voorzieningsniveau).

Het programma voldoende water is in negen onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van voldoende water te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

Afstemming peilen op functies (5.1)

Acties		Gereed
5.1.5.	Oplossing van de resterende 180 ha inundatieknelpunten	2021

Wat gaan we doen in 2020?

5.1.5. De "reguliere" knelpunten zijn opgelost. Alleen de knelpunten in de veenoxidatiegebieden moeten nog worden opgelost. Afhankelijk van de resultaten uit de pilots veenoxidatie en de daar uit voortvloeiende strategie veenoxidatie worden keuzes gemaakt om de overige knelpunten op te lossen.

Wateroverlast door veenoxidatie (5.2)

Acties		Gereed
5.2.1.	Implementatie werkwijze voor peilbesluiten in de veenoxidatie aandachtsgebieden	2020 ⁶
5.2.3.	Peilbesluiten in veenoxidatie aandachtsgebieden opstellen	2021 ⁷
5.2.4.	Samen met de provincies onderzoeken in welke gebieden er kansen liggen om veenoxidatie te vertragen en wat daarvoor moet gebeuren om dat mogelijk te maken	2021 ⁸

⁶ Was oorspronkelijk 2016, daarna 2017, 2019 nu 2020.

⁷ Was oorspronkelijk 2017, daarna 2018, nu 2021.

⁸ Was oorspronkelijk 2016, daarna 2017, 2020 nu 2021.

Wat gaan we doen in 2020?

5.2.1. De uitkomsten van de pilot Veenoxidatie Valthermond worden aan het Algemeen Bestuur voorgelegd.

5.2.3. Het opstellen van peilbesluiten in aandachtgebieden wacht op de resultaten uit de pilots veenoxidatie en de daar uit voortvloeiende strategie veenoxidatie. Binnen een jaar na afronden van de pilots en de strategie worden de peilbesluiten opgesteld.

5.2.4. Samen met de Provincie Groningen wordt er onderzocht in welk gebied er een pilot kan worden opgestart.

Wateroverlast door gas- en zoutwinning (5.3)

Acties		Gereed
5.3.1.	Uitvoering maatregelen Zuidlaardermeer/Drents Diep	2023 ⁹
5.3.3.	Update noodzakelijke maatregelen gas- en zoutwinning	2021

Wat gaan we doen in 2020?

5.3.1. In het kader van het integraal maatregelplan Zuidlaardermeer zijn de onderdelen 'Inrichten oevers Zuidlaardermeer' en 'Creëren luwe zone Zuidlaardermeer' in voorbereiding.

5.3.3. In 2020 worden voorstellen voor noodzakelijke maatregelen langs de EKDB gaswinning ter besluitvorming ingediend bij besturen van het waterschap en de provincies.

De calamiteit bij de zoutwinning Nedmag (april 2018) zorgt voor extra bodemdaling (+15 cm) de komende jaren. Daarmee zullen extra maatregelen op termijn noodzakelijk zijn in het watersysteem. Het Winningsplan 2018 ligt in 2020 ter inzage, waarop het waterschap zijn zienswijze zal afgeven aan het ministerie van EZK.

Wateroverlast stedelijk gebied (5.4)

Actie		Gereed
5.4.1.	Samen met de gemeenten noodzakelijke maatregelen uitvoeren in het stedelijk gebied	2021

Wat gaan we doen in 2020?

5.4.1. De gemeente Assen werkt plannen uit om diverse knelpunten voor stedelijke wateroverlast op te stellen en uit te voeren. Ons waterschap is nauw betrokken bij uitwerking van deze plannen.

Droogte in de zomer/wateraanvoer (5.5)

Acties		Gereed
5.5.2.	Flexibel peilbeheer toepassen in nieuwe woonwijken en nieuwe meren	2021
5.5.4.	Stimuleren waterconserveringsmaatregelen	2021
5.5.5.	Vaststellen voorzieningenniveau voor wateraanvoer door het waterschap	2022-2027
5.5.6.	Stimuleren van efficiënt watergebruik en verminderen watervraag	2021 ¹⁰
5.5.7.	Optimaliseren interne waterverdeling en eventueel aanpassing van infrastructuur	2021
5.5.8.	Ontwikkelen van beleid voor nieuwe (industriële) gebruikers van zoet water	2020

⁹ Was oorspronkelijk 2021.

¹⁰ Was oorspronkelijk 2018.

Wat gaan we doen in 2020?

5.5.2. Wordt waar mogelijk meegenomen bij nieuwe projecten.

5.5.4. Is een continue actie geworden.

5.5.5. In 2019 bespreken we onze ideeën in de gebiedsbijeenkomsten in het kader van het proces Waterdrager. Vervolgens nemen we waterbeschikbaarheid mee in het nieuwe beheerprogramma (het is een communicatietraject).

5.5.6. Is een continue actie geworden.

5.5.7. We gebruiken de ervaringen van 2018 en 2019 om kritisch te kijken naar ons watersysteem. Op basis van de evaluatie droogte worden een aantal knelpunten onderzocht en indien nodig, opgepakt. Vooralsnog is er geen aanleiding om versneld te investeren in het vergroten van de 3 grote aanvoergemalen (Veendam, Vennix en Ter Apelkanaal). Noodpompen ter ondersteuning van de gemalen zijn in 2018 en 2019 toegepast.

5.5.8. Wij volgen actief de ontwikkelingen vanuit de Landelijke Beleidstafel Droogte. In dit kader worden in 2019 en 2020 twee onderzoeken verricht: herziening waterverdeling Noord Nederland en de Joint Fact Finding IJsselmeer. De resultaten hiervan kunnen effect hebben op de waterbeschikbaarheid binnen ons waterschap. Wij maken een vertaling naar ons beleid.

Samen met de provincie Groningen zijn in 2019 gesprekken gestart met industriële water gebruikers. Dit moet in 2020 leiden tot een beleidsvoorstel voor nieuwe industriële gebruikers van zoet water.

Verdroogde natuurgebieden (5.6)

Acties		Gereed
5.6.1.	Bepalen mogelijkheden versnelling aanpak verdroogde gebieden door waterschap	2021
5.6.2.	Uitvoering van de restantopgave NNN (Natuurnetwerk Nederland) voor Groningen	2021
5.6.3.	Uitvoering van een deel van de verdrogingsmaatregelen binnen Natura 2000 Drentsche Aa	2022-2027

Wat gaan we doen in 2020?

5.6.1. Geen specifieke actie in 2020.

5.6.2. Voor Groningen (Duurswold) zijn met het afronden van de Haansplassen alle opgaven gerealiseerd.

5.6.3. Prolander werkt plannen uit voor de NNN inrichting Rolder- en Amerdiep waarin, onder meer, verdrogingsmaatregelen worden opgenomen. De uitvoering hiervan zal, met name vanwege de benodigde tijd voor grondverwerving, in de planperiode 2022 – 2027 plaatvinden.

Door het uitvoeren van beekboderverhoging op trajecten van het Taarloschediep, Anloërdiep en Zeegserloopje zal verdroging van N2000 gebieden verminderen.

Natura 2000 (5.7)

Acties		Gereed
5.7.1.	Uitvoering revitalisering rietoevers Zuidlaardermeer (zie KRW maatregel)	2022 ¹¹
5.7.2.	Uitvoering van beekbodempverhoging Loonerdiep/Taarlose diep, deel van Zeegserloopje en Anloërdiepje (zie KRW maatregel)	2021
5.7.3.	Onderzoek samen met provincie naar eventuele beekbodempverhoging in overige beeklopen Drentsche Aa	2022 ¹²

Wat gaan we doen in 2020?

5.7.1. In het kader van het integraal maatregelplan Zuidlaardermeer zijn de onderdelen 'Inrichten oevers Zuidlaardermeer' en 'Creëren luwe zone Zuidlaardermeer' in voorbereiding. Direct grenzend aan Drouwenerzand is het plan de Branden in voorbereiding.

5.7.2. Deze maatregelen zijn nu in uitvoering.

5.7.3. Door het monitoren van de effecten van de beekbodempverhoging bij het Loonerdiep/Taarlose diep, een deel van het Zeegserloopje en het Anloërdiepje zal de effectiviteit van beekbodempverhoging nader worden onderzocht.

¹¹ Was oorspronkelijk 2021

¹² Was oorspronkelijk 2017.

Programma schoon en ecologisch gezond water

Beleidsdoel

We zorgen voor schoon en ecologisch gezond water, waarin systeemspecifieke dieren en planten voorkomen.

De zorg voor ecologisch gezond water omvat een grote diversiteit aan watertypen. Dit zijn allereerst de grotere beken, kanalen en meren, waarvoor binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen en maatregelen zijn opgesteld. Daarnaast betreft dit zwemwater en ook het stelsel van kleinere watergangen voor de aan- en afvoer van water. Wij geven als waterschap advies aan gemeenten over stedelijke wateren en we adviseren de provincie over de zwemwaterkwaliteit. Voor ecologisch gezonde wateren zijn vooral de hydromorfologische inrichting en de fysisch-chemische samenstelling van het water van belang. Wij zorgen voor de zuivering van rioolwater. De kwaliteit van het gezuiverde water, dat op oppervlaktewater wordt geloosd, voldoet aan de wettelijke normen.

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn de inrichtingsmaatregelen voor de KRW voor 80% gereed. We zien een duidelijke verbetering van de waterkwaliteit, de gewasbeschermingsmiddelen laten alleen nog incidentele overschrijdingen zien, de zwemwateren hebben een goede bacteriologische kwaliteit, de zuiveringen dragen bij aan het behalen van de waterkwaliteitsdoelen en op een aantal locaties leveren we indien dit economisch rendabel is energie of produceren we grondstoffen.

Het programma schoon en ecologisch gezond water is in negentien onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van schoon en ecologisch gezond water te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

Kaderrichtlijn Water (6.1)

Acties		Gereed
6.1.4.	Vaststellen nieuw maatregelenplan voor stroomgebiedsbeheerplan 2022 - 2027	2021

Wat gaan we doen in 2020?

6.1.4. In 2020 worden de voorbereidingen uitgevoerd om in 2021 tot vaststelling over te gaan.

Herstel van de beek (6.2)

Acties			Gereed
6.2.1.	Westerwoldse Aa	15 km hermeandering	2020 ¹³
6.2.2.	Drentsche Aa	4 km hermeandering	2022-2027
		3 stuks beekpeilverhoging	
6.2.3.	Hunze	17 km hermeandering	2021

Wat gaan we doen in 2020?

6.2.1. De uitvoering laatste het deeltraject NNN Westerwolde, Renneborg-Ter Walslage, zal worden afgerond in 2020.

¹³ Was oorspronkelijk 2018, daarna 2019.

6.2.2. De planvoorbereiding voor het herinrichten van het Rolderdiep (trekker Prolander) inclusief hermeandering, is afhankelijk van het beschikbaar krijgen van de gronden voor natuurinrichting. De voortgang is hiervan afhankelijk en daardoor moeilijk voorspelbaar. De hermeandering zal naar verwachting niet voor 2021 worden gerealiseerd maar in de volgende planperiode 2022 – 2027. De beekbodemverhoging op drie trajecten van het Taarloosediep, het Zeegserloopje en het Anloërdiepje is in uitvoering.

6.2.3. In het Hunze gebied zijn plan Paardetangen (1,7 km) en plan Voorste diep-Flessenhals Borger (0,9 km) in uitvoering. Plan De Branden (ca. 3,4 km) en Noordma (ca. 1 km) zijn in voorbereiding.

Natuurvriendelijke oevers in kanalen (6.3)

Acties	Aanleg natuurvriendelijke oevers (NVO):		Gereed 2021
6.3.1.	Kanalen Westerwolde (waarvan 3,5 km gereed)	12 km	
6.3.4.	Kanalen Duurswold	2,7 km	
6.3.5.	Kanalen Hunze/Veenkoloniën	8 km	
6.3.6.	Noord-Willemskanaal	3 km	

Wat gaan we doen in 2020?

6.3.1. De planvoorbereiding voor de resterende kilometers leidt tot locatiekeuzen en de opdracht tot realisatie hiervan 2021.

6.3.4. Voor de kanalen Duurswold wordt langs het Afwateringskanaal aan de noordzijde van het Schildmeer over een lengte van 0,8 km een extra NVO gerealiseerd. Over een lengte van 1,2 km wordt de aanwezige NVO geoptimaliseerd. In 2020 wordt de voorbereiding getroffen en gestart met de uitvoering.

6.3.5. De planvoorbereiding voor de resterende 1,5 km NVO leidt tot locatiekeuzen en opdracht tot realisatie hiervan in 2021.

6.3.6. Planvoorbereiding voor de realisatie van 3 km NVO in het Noord-Willemskanaal zal in 2020 gebeuren.

Herstel van meren (6.4)

Acties		Gereed
6.4.4.	Inrichting rietoevers Zuidlaardermeer	2022 ¹⁴
6.4.5.	Inrichting moeraszone Wolfsbarge II bij het Zuidlaardermeer	2021

Wat gaan we doen in 2020?

6.4.4. In het kader van het integraal maatregelplan Zuidlaardermeer zijn de onderdelen 'Inrichten oevers Zuidlaardermeer' en 'Creëren luwe zone Zuidlaardermeer' in voorbereiding.

6.4.5. Voor Inrichting moeraszone Wolfsbarge Zuid bij het Zuidlaardermeer moeten de gronden worden vrijgemaakt. Dit is een actie van de Provincie Groningen.

¹⁴ Was oorspronkelijk 2021.

Vismigratie (6.5)

Acties	Realisering vispassages:	Gereed
6.5.2.	Westerwolde 8 vispassages	2019 ¹⁵
6.5.3.	Drentsche Aa 2 vispassages	2023 ¹⁶
6.5.4.	Hunze 7 vispassages	2023 ¹⁷

Wat gaan we doen in 2020?

6.5.2. In het laatste deeltraject NNN Westerwolde, Renneborg - Ter Walslage, worden deze vispassages gerealiseerd.

6.5.3. De realisatie van de vispassages maakt onderdeel van de herinrichting Rolderdiep waarvoor Prolander in 2020 plannen nader uitwerkt. De uitvoering hiervan zal, met name vanwege de benodigde tijd voor grondverwerving, in de planperiode 2022- 2027 plaatvinden

6.5.4. In het Hunze gebied zijn plan Paardetangen (2 st.) en plan Voorste diep-Flessenhals Borger (1 st.) in uitvoering. Plan De Branden (3 st.) en Gemaal Oostermoer (1 st.) zijn in voorbereiding.

Daarnaast vindt in 2020 de realisatie van de vispassages Sans Souci en Hongerige Wolf plaats.

Gewasbeschermingsmiddelen (6.8)

Acties		Gereed
6.8.1.	Monitoring gewasbeschermingsmiddelen (GBM) op KRW-meetpunten	2021
6.8.2.	Maatregelen in Glastuinbouwgebieden samen met LTO Glaskracht	2021 ¹⁸
6.8.3.	Waar mogelijk faciliteren we de aanleg van akkerranden	2021

Wat gaan we doen in 2020?

6.8.1. De monitoring van GBM op KRW-meetpunten is standaard opgenomen in het GBM-meetnet.

6.8.2. De projecten uit het maatregelenprogramma DuurSaam Glashelder worden gecontinueerd. De bedrijfswaterscans zijn afgerond, de aandacht verschuift naar uitvoering van de maatregelen. We kijken naar mogelijk aanvullende maatregelen.

6.8.3. Als uitvoeringsmaatregel van het coalitieakkoord 2019 – 2023 is opgenomen om de komende jaren 400 km akkerranden te realiseren.

Verziltig (6.10)

Acties		Gereed
6.10.2.	Bepalen effect vermindering van doorspoeling op zoutgehalte en ecologie	2020 ¹⁹

Wat gaan we doen in 2020?

6.10.2. In 2020 wordt de technische eindrapportage afgerond en samen met een voorstel voor het vervolg voorgelegd aan het AB.

¹⁵ Was oorspronkelijk 2018.

¹⁶ Was oorspronkelijk 2021. Is onderdeel van Rolderdiep, zal in nieuwe WBP opgepakt worden.

¹⁷ Was oorspronkelijk 2021 maar loopt uit door koppeling met projecten.

¹⁸ Was vorig jaar 2020.

¹⁹ Was oorspronkelijk 2021.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (6.11)

Actie		Gereed
6.11.1.	Actualiseren beleidsnota vergunningverlening en handhaving op basis van nieuwe Omgevingswet	2020 ²⁰

Wat gaan we doen in 2020?

6.11.1. De actualisatie van deze beleidsnota is onderdeel van het implementatietraject Omgevingswet. De actualisatie is gestart in 2019 en krijgt in 2020 een vervolg.

Zuiveren (6.13)

Actie		Gereed
6.13.2.	Opheffen van de rwzi Scheve Klap en aansluiten op de rwzi Delfzijl	2021 ²¹
6.13.3.	Doorvertaling van landelijk beleid naar mogelijke maatregelen terugdringing emissie van microverontreinigingen	2023
6.13.4.	Verdere ontwikkeling van de rwzi als grondstoffenfabriek voor fosfaat en stikstof	2021
6.13.5.	Optimaliseren van de energieproductiemix (elektriciteit / gas) bij de rwzi's	2021

Wat gaan we doen in 2020?

6.13.2. Op basis van de uitkomst van de variantenstudie (uit 2019) kunnen we snel besluiten wat we gaan doen indien we maatregelen moeten gaan nemen als de zuivering slechter gaat presteren of de exploitatiekosten sterk gaan toenemen. In 2020 zal de rwzi in bedrijf blijven en zullen we de prestaties blijven volgen.

6.13.3. In 2020 zetten wij ons onderzoek voort naar welke maatregelen wij kunnen treffen om het effect van (de emissie van) microverontreinigingen op het oppervlaktewater te reduceren. We houden daarbij rekening met het landelijk beleid.

6.13.4. In 2019 is een meerjarig onderzoek gestart met de ongebonden waterschappen waarbij de teelt van energiegewassen op slib zal worden onderzocht en waarbij onderzocht wordt of veraarden een geschikte manier is om de hoeveelheid (uitgegist)slib te reduceren. In 2020 zal dit worden gecontinueerd.

6.13.5. Voorbereiding en uitvoering van het vervangen van de Wkk's op rwzi Scheemda en rwzi Assen. De nieuwe Wkk's zullen een hoger energetisch rendement hebben zodat we minder elektriciteit hoeven in te kopen en minder hoeven af te fakkelen.

Het vervangen van de puntbeluchter van de rwzi Stadskanaal is, na onderzoek, nu nog niet interessant. De terugverdientijd is veel te lang. Eind 2019 zal een onderzoek worden uitgevoerd naar optimalisatie van blowercapaciteit op zuiveringen. De resultaten zijn in 2020 bekend.

²⁰ Was oorspronkelijk 2019.

²¹ Was oorspronkelijk 2020.

Visstandbeheer (6.14)

Actie		Gereed
6.14.1.	Opstellen regionaal aalbeheerplan	2020 ²²

Wat gaan we doen in 2020?

Het regionaal aalbeheerplan wordt afgerond en eind 2020 aan het algemeen bestuur ter vaststelling aangeboden.

Exoten (6.15)

Actie		Gereed
6.15.1.	Rapportage van verspreiding en effecten op KRW-doelstellingen van de Gevlekte Amerikaanse Rivierkreeft en Chinese Wolhandkrab	2020 ²³

Wat gaan we doen in 2020?

6.15.1. In 2020 wordt de technische eindrapportage afgerond en samen met een voorstel voor het vervolg voorgelegd aan het DB (en AB).

Drinkwateronttrekkingsgebied (6.16)

Actie		Gereed
6.16.1.	Uitvoeren afgesproken maatregelen uit Uitvoeringsprogramma oppervlaktewateronttrekkingen Drentsche Aa	2021

Wat gaan we doen in 2020?

6.16.1. Projecten binnen het UPDA lopen door. Het Programma wordt voortgezet.

Zwemwater (6.17)

Actie		Gereed
6.17.1.	Bepalen maatregelen ter verbetering van bacteriologische waterkwaliteit	2021
6.17.3.	Ondersteunen onderzoek zwemwater / blauwalgenproblematiek	2021

Wat gaan we doen in 2020?

6.17.1. Is een continue actie geworden.

6.17.3. Is een continue actie geworden.

²² Was oorspronkelijk 2021.

²³ Was oorspronkelijk 2021. Door een betere spreiding van de werkzaamheden in de voorliggende beheerplanperiode kan het plan eerder worden afgerond.

Overige wateren inclusief stedelijk water (6.18)

Acties		Gereed
6.18.1.	Samen met gemeenten vaststellen voor welke stedelijke wateren een streefbeeld en maatregelenpakket wordt opgesteld	2020 ²⁴

Wat gaan we doen in 2020?

6.18.1. In overleg met de gemeenten wordt geïnventariseerd in welke wateren een nulmeting wordt uitgevoerd. Hierna wordt in het waterbeheerprogramma 2022-2027 een streefbeeld en maatregelenpakket voorgesteld.

Waterketen (6.19)

Acties		Gereed
6.19.1.	Opstelling integrale afvalwaterbeleidsplannen	2023 ²⁵
6.19.2.	Invoering integraal meet- en monitoringssysteem	2023 ²⁶

Wat gaan we doen in 2020?

6.19.1. In 2020 starten we met het opstellen nieuwe afvalwaterbeleidsplan voor cluster Groningen Oost.

In de periode 2020-2025 wordt uitvoering gegeven aan het dit jaar verlengde regionale waterakkoord. Het onderwerp Klimaatadaptatie zal in 2020 worden opgenomen in de clusterprogramma's.

6.19.2. In 2020 zullen alle resterende gemeenten worden aangesloten binnen het project "meten en monitoren". De monitoring loopt door tot 2023. Bij reeds in 2019 aangesloten gemeenten zal worden ingezet op de analyse advisering op basis van de verzamelde data.

²⁴ Datum gereed was 2017, daarna 2020.

²⁵ Was oorspronkelijk 2019.

²⁶ Was oorspronkelijk 2019. Project is later gestart.

Programma water en ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

We zorgen voor een optimale afstemming tussen water en ruimtelijke ordening en borgen daarbij dat water een meesturende rol heeft in de ruimtelijke ordening.

Ruimtelijke ordening en waterbeheer hebben grote invloed op elkaar. Vroeger moest het water zich aanpassen aan de eisen van de ruimtelijke ordening en de diverse gebruiksfuncties zo goed mogelijk faciliteren. Recente waterproblemen toonden aan dat we wateropgaven niet meer alleen met technische ingrepen kunnen oplossen, maar dat we meer en meer van natuurlijke processen gebruik moeten maken. Dat vraagt echter om ruimte. Bovendien is het onverstandig om zonder meer ruimtelijke bestemmingen te plannen, die op het gebied van waterbeheer niet toekomstbestendig zijn en op een later tijdstip tot extra maatschappelijke ingrepen en kosten leiden. Daarnaast biedt de combinatie met water kansen voor andere maatschappelijke domeinen, bijvoorbeeld recreatie en toerisme. Kortom, water stelt eisen en beperkingen aan de ruimtelijke inrichting, maar biedt aan de andere kant ook mogelijkheden. Om dat bij de ontwikkeling van ruimtelijke visies en plannen goed tot zijn recht te laten komen, is een vroegtijdige, meedenkende en toetsende benadering vanuit het waterschap en samenwerking met provincie en gemeente essentieel. Door de OESO is onlangs een rapport over het waterbeheer in Nederland uitgebracht waarbij ook gewezen is op versterking van de relaties tussen water, landgebruik en ruimtelijke ordening (o.a. integrale gebiedsgerichte aanpak). De door de OESO gesignaleerde versterking van de relaties tussen water, ruimtelijke ordening en landgebruik onderschrijven wij en daar willen we in de praktijk ook naar handelen.

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn we vroegtijdig betrokken bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en keuzen die relevant voor ons zijn. Klimaatbestendigheid en waterveiligheid zijn volwaardig ingebed in alle ruimtelijke visies en plannen die ons beheergebied raken. Tevens is er samen met de provincies bepaald in welke situaties we het principe van functie volgt peil hanteren in plaats van peil volgt functie.

Het programma water en ruimtelijke ordening is in twee onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van water en ruimtelijke ordening te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

Prominentere rol voor water (7.1)

Acties		Gereed
7.1.1.	Samen met gemeenten en provincie uitwerken beleid voor ruimtelijke adaptatie conform afspraken uit Deltaprogramma	2020
7.1.2.	Intensivering van ons relatiebeheer met provincies en gemeenten om een vroegtijdige, kansen scheppende en optimale afstemming tussen water en r.o.-functies te realiseren	2021

Wat gaan we doen in 2020?

7.1.1. Ons waterschap is nauw betrokken bij de uitwerking door de gemeenten van de plannen voor ruimtelijke adaptatie.

7.1.2. Is een doorlopende taak. Via de uitwerking van het coalitieakkoord zal dit extra accent krijgen.

Houdbaarheid "peil volgt functie" (7.2)

Actie 7.2.1.	Samen met de provincies werken we een strategie uit rond de discussie 'peil volgt functie – functie volgt peil'	Gereed 2021 ²⁷
------------------------	---	-------------------------------------

Wat gaan we doen in 2020?

7.2.1. Deze actie wordt opgepakt samen met pilot Veenoxidatie Valthermond, zie actie 5.2.1 en 5.2.4. Dit wordt bestuurlijk opgepakt.

²⁷ Was oorspronkelijk 2016, daarna 2017, 2018.

Kosten per programma op kostensoort

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2020	Begroting 2019
Veiligheid		
Kapitaallasten	4.410	4.544
Personeelslasten	1.723	1.591
Overige lasten/baten	5.280	5.198
Totaal	11.413	11.333
Watersystemen		
Kapitaallasten	13.907	14.847
Personeelslasten	16.141	14.916
Overige lasten/baten	26.211	25.695
Totaal	56.259	55.458
Organisatie		
Kapitaallasten	1.867	1.629
Personeelslasten	12.287	11.716
Overige lasten/baten	10.937	10.460
	25.091	23.805
waarvan doorberekend*	6.640	6.198
Totaal	18.451	17.607
	86.123	84.398

*Via de uurtarieven van medewerkers wordt een deel van de kosten van dit programma (huisvesting en automatisering) doorberekend aan de programma's veiligheid en watersystemen. Om een dubbeltelling te voorkomen worden deze kosten op dit programma in mindering gebracht.

Investeringsuitgaven per programma

	Begroting 2020	Begroting 2019
Veiligheid	3.557.000	4.386.000
Watersystemen	14.716.000	14.420.000
<i>Waarvan voor zuiveringsbeheer:</i>	<i>5.867.000</i>	<i>2.946.000</i>
Organisatie	3.245.000	3.837.000
Totaal	21.518.000	22.643.000

Hoofdstuk 3. Beschouwingen bij de begroting 2020

Hoofdstuk 3 van de begroting is onderverdeeld in een aantal paragrafen. Een aantal hiervan is voorgescreven in het Waterschapsbesluit. De volgende onderwerpen worden behandeld.

- A. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar
- B. Duurzaamheid / Innovatie
- C. Uitgangspunten en normen
- D. Uitkomst van de begroting 2020
- E. Waterschapsbelastingen
- F. Kostentoerekening
- G. Weerstandsvermogen
- H. Investeringsprogramma
- I. Financiering (treasuryparagraaf)
- J. Risicoparagraaf
- K. Verbonden partijen
- L. Bedrijfsvoering
- M. EMU-saldo

A. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Het beleid van het waterschap wordt gevormd door externe en interne kaders en ontwikkelingen. In hoofdstuk 2, het programmaplan, worden vooral externe kaders benoemd (onder andere KRW) en doorvertaald naar de beleidsdoelstellingen van het waterschap. Het programmaplan 2020 is gebaseerd op het beheerprogramma 2016-2021. De opbouw is hiervan afgeleid. Het coalitieakkoord is ook een intern kader. Financieel vormt de meerjarenraming 2020 – 2023 (AB 26 juni 2019) een belangrijk kader. De economische situatie van Nederland is ook van belang voor het opstellen van de begroting.

De volgende ontwikkelingen kunnen hier genoemd worden.

De economie in Nederland

De Nederlandse economische groei valt door invloeden vanuit het buitenland terug. In de Macro Economische Verkenning (MEV) 2020 van het Centraal Planbureau wordt voor 2020 een economische groei verwacht van 1,4%. Voor 2019 is deze groei nog 1,8%. De werkloosheid bereikt zijn laagste punt in 2019 (3,4%), maar blijft ook volgend jaar nog steeds uitzonderlijk laag (3,6%). De koopkracht ontwikkelt zich in 2020 positief door de stijging van de reële lonen en in iets mindere mate beleidsmaatregelen. De inflatie was in 2019 met 2,6% aan de hoge kant door onder meer de verhoging van het lage btw-tarief. In 2020 daalt de inflatie weer naar 1,3%. Tot slot is de verwachting dat het EMU-saldo opnieuw positief uitkomt (0,5%).

De meerjarenraming 2020 - 2023

Eind juni is door uw algemeen bestuur de meerjarenraming 2020 – 2023 vastgesteld. Deze meerjarenraming ging uit van een gemiddelde lastenstijging van 1,6% per jaar. Voor de taak watersysteembeheer stijgen de lasten tot en met 2023 met 3,0% per jaar. De taak zuiveringsbeheer geeft in 2020 een lichte stijging en vervolgens jaarlijks een lichte daling. Deze "scheve" lastenontwikkeling komt doordat we veel opgaven en dus kosten in het watersysteembeheer (KRW, veiligheid) hebben. Bij het zuiveringsbeheer hebben we momenteel minder opgaven. Hierbij wordt nog

opgemerkt dat de huidige discussie over het verwijderen van medicijnresten, op termijn kan leiden tot een kostenverhoging van de taak zuiveringsbeheer.

Omgevingswet

Het doel van de Omgevingswet is het bundelen van heel veel wetten met betrekking tot de fysieke leefomgeving (bodem, geluid, lucht, water etc.). Met als doel met minder regels toe te kunnen. De diverse overheden moeten hun plannen integreren en onderling op elkaar afstemmen. Daarnaast probeert de Omgevingswet alle informatie digitaal beschikbaar te stellen, waardoor burgers, initiatiefnemers en overheden gemakkelijker over informatie kunnen beschikken.

Voor het waterschap zijn de instrumenten waterschapsverordening (waarin we alle waterschapsregels opnemen), het inbrengen van het waterbelang bij gemeente en provincie, de integratie (afstemming) van het vergunningenproces met andere overheden en het projectbesluit (vervanger projectplan volgens de Waterwet en vooral van belang voor investeringen in de zeedijk) belangrijke opgaven.

De Omgevingswet zal naar verwachting op 1 januari 2021 ingaan.

Vanaf 2017 hebben we € 100.000,- per jaar in de begroting opgenomen als ondersteuning voor de implementatie van de Omgevingswet. Voor het beheer van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) is vanaf 2020 eveneens een bijdrage opgenomen. Al bekende ICT-investeringen, die in relatie staan met de Omgevingswet zijn in het investeringschema opgenomen.

De insteek is om het jaar 2020 te gebruiken om aan de minimale vereisten van de Omgevingswet te voldoen. De jaren daarna gebruiken we om onze instrumenten te vervolmaken.

Programmatiese Aanpak Stikstof (PAS)

Door het besluit van de Raad van State moet er een nieuw kader worden vastgesteld waarmee de uitstoot van stikstof wordt geregeld. De afgelopen periode is het rekenmodel voor de bepaling van het effect van stikstofuitstoot op N2000 gebieden aangepast. Recentelijk is dit model beschikbaar gekomen. Op basis van het effect van een project op een N2000 gebied dat het model berekend, kan dan worden bepaald of er maatregelen moeten worden genomen om stikstofuitstoot te verminderen of te voorkomen. Om landelijk een beeld te krijgen welke projecten er de komende jaren van start zouden gaan, is er een inventarisatie gestart, waarbij aan allerlei organisaties is gevraagd aan te geven welke projecten er op stapel staan in 2019 en 2020. Via de provincies Groningen en Drenthe hebben ook wij deze vraag gehad. Wij hebben de projecten op een rijtje gezet. Het ministerie zal zich via het 'adviescollege stikstofproblematiek', bestaande uit allerlei deskundigen, buigen over de vraag onder welke voorwaarden toestemming kan worden verleend voor de doorgang van ontwikkelingen waarbij stikstofuitstoot plaatsvindt. Het college heeft 2 maanden de tijd gekregen van de minister voor een advies voor de korte termijn over de doorgang van allerlei activiteiten. Naar verwachting wordt er dit najaar meer duidelijk. Op dit moment is het dus nog niet duidelijk of deze PAS problematiek zal leiden tot vertraging van projecten in 2020.

Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) in relatie tot werkzaamheden Waterschap

Bij projecten in uitvoering waarbij de werkzaamheden na 1 oktober 2019 doorlopen is het risico op kostenoverschrijding en vertraging aanzienlijk. De grond en/of bagger dient opnieuw onderzocht te worden of het voldoet aan de PFAS norm. Daarnaast dient nagegaan te worden of de geplande toepassing nog kan plaatsvinden volgens het initiële uitgangspunt. Risico's voor deze projecten zijn:

1. Extra kosten voor onderzoeken.
2. Extra kosten voor afvoer van niet toepasbaar bodemmateriaal en/of koop nieuw bodemmateriaal.
3. Mogelijk geplande investeringen schuiven door naar een volgend boekjaar.
4. Vertraging van het project waardoor afspraken intern en/of extern niet gehaald kunnen worden.

Voor projecten in uitvoering waarbij de werkzaamheden uiterlijk begin oktober 2019 gereed zijn, is het risico klein. Analyses van bagger en grond blijven geldig en de toepassingen van bodemmateriaal

kunnen plaatsvinden conform huidige regels. In de praktijk kan het wel voorkomen dat grond schaarser wordt en/ of niet geaccepteerd wordt door verwerkers. Daardoor lopen projecten het risico duurder te worden en/of langer te duren.

Voor projecten in de plan-, voorbereiding- en aanbestedingsfase geldt dat de onderzoeken naar PFAS per direct onderdeel zijn van de projecten. Bovenstaande risico's zijn hierbij van toepassing.

10 puntenplan Nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen

In het AB van 13 december 2017 is als onderdeel van het 10 puntenplan Nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen (GBM) besloten maatregelen te gaan voorbereiden op RWZI Gieten en RWZI Assen om met name de fosfaatbelasting te reduceren. Hiervoor is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van € 100.000,- voor de verdere planuitwerking en onderzoeken. In 2020 zal een kredietaanvraag aan het algemeen bestuur worden gedaan voor een fosfaatverwijderingsinstallatie op de RWZI Gieten. De kennis die in Gieten wordt opgedaan kunnen we later mogelijk gebruiken bij het ontwerp van RWZI Assen.

Slibverwerking

Ons slib wordt centraal verzameld en vergist op de RWZI's Veendam, Scheemda en Assen en daarna getransporteerd naar de RWZI Garmerwolde van waterschap Noorderzijlvest. Daar wordt het ontwaterd. Voor verdere droging heeft Noorderzijlvest een contract met Swiss Combi Technologie waar wij zijn aangehaakt via de GR. Het contract met Swiss Combi Technologie loopt van 2017 tot en met 2020. Het jaar 2020 is dus het laatste contractjaar. Er bestaat een met wederzijdse instemming (tweezijdige) verlengingsmogelijkheid van drie keer één jaar. Gezien de krappe slibverwerkingsmarkt en de technische staat van de huidige installatie hebben wij besloten om een nieuwe aanbesteding te organiseren. Hiermee creëren we ruimte op de slibmarkt. Dit doen we door een langere looptijd (10, 15 of 20 jaar) te kiezen voor het contract, zodat de markt hiervoor de noodzakelijke investeringen kan doen. Voor eind 2019 weten we of de aanbesteding is gelukt en een (nieuwe) aanbieder hebben of dat we gebruik moeten maken van de verlengingsjaren binnen het huidige contract. Aangezien de verlengingsmogelijkheid van het contract met wederzijdse instemming (tweezijdig) is, lopen we hier eventueel wel risico. Gezien de krapte in de markt is de kans daarnaast aanwezig dat onze slibverwerkingskosten duurder worden. Mocht dit het geval zijn, dan wordt dit meegenomen in de begroting 2021.

B. Duurzaamheid / Innovatie

Duurzaamheid is één van de rode draden in ons handelen. Ons duurzaamheidsbeleid is erop gericht ons duurzaam denken en handelen te vergroten en onze duurzaamheid verder te ontwikkelen.

We zetten tot nu toe vooral in op het voorkomen en beperken van fossiele brandstoffen en het behoud en herstel van robuuste, gezonde, schone en op natuurlijke processen gebaseerde watersystemen (klimaatadaptatie).

We richten ons de komende jaren op een verdere reductie van ons energieverbruik en een toename van onze duurzame energieopwekking. We streven ernaar om 100% energieneutraal te worden.

Hiertoe bewandelen we drie sporen. Het eerste spoor richt zich op de eigen installaties. We brengen in beeld wat de haalbaarheid is van enerzijds, extra energie efficiency en anderzijds, de opwekking van extra duurzame energie door eigen investeringen op eigen assets.

Het tweede spoor richt zich op het door derden laten ontwikkelen van 3 tot 4 windmolens (afhankelijk van de omvang) op onze assets. Van deze windmolens nemen we al dan niet de Garantie van Oorsprong (GvO) af, afhankelijk van de keuze die het bestuur daarin maakt. Hiervoor zullen gesprekken moeten worden gevoerd met de provincies en energiemaatschappijen. We zullen niet zelf de windmolens exploiteren, maar slechts de grond daarvoor beschikbaar stellen.

Het derde spoor richt zich op de Regionale Energiestrategieën (RES) van Groningen en Drenthe. In dit spoor zijn de RES en het Klimaatakkoord leidend. We nemen deel aan de RES-en en brengen de potentie van onze eigen assets hiervoor in beeld. Met deze strategie werken we uiteindelijk toe naar energieneutraliteit.

We stimuleren innovaties, acties en maatregelen op voornoemde gebieden en stellen, net als in de voorgaande bestuursperiode, € 4 miljoen beschikbaar zodat we kunnen inspelen op mogelijkheden en kansen die zich voordoen.

Voortgang duurzaamheidsmaatregelen afgelopen bestuursperiode

Hieronder wordt eerst ingegaan op de ingevulde/geplande projecten en beschikbare financiële middelen voor duurzaamheid. Vervolgens wordt de stand van zaken met betrekking tot onze duurzaamheidsdoelstellingen weergegeven. Daarbij werken we vanuit het principe dat het substantieel effect heeft op onze duurzaamheidsdoelstellingen.

Ingevulde/geplande projecten en beschikbare financiële middelen

In de meerjarenraming is van 2017 tot en met 2020 een investeringsbedrag opgenomen voor duurzaamheidsmaatregelen van in totaal € 4 miljoen. Dit bedrag is opgenomen om in 2020 onze doelstellingen met betrekking tot energiereductie en zelfopwekking te realiseren. Inmiddels is van de beschikbaar gestelde € 4 miljoen voor duurzaamheidsmaatregelen € 3,7 miljoen geclaimd. De reeds ingevulde/geplande maatregelen zijn als volgt:

• Zonnepanelen	€ 1.900.000,-
• Zonnecarports parkeerterrein	€ 555.000,-
• Duurzaamheidsmaatregelen nieuwbouw laboratorium	€ 390.000,-
• Duurzame aanpassingen Waterschapshuis	€ 465.000,-
• Gasloze klimatisering Waterschapshuis	€ 350.000,-

Totaal € **3.660.000,-**

Voor de besteding van de resterende € 340.000,- worden momenteel opties geïnventariseerd.

De zonnepanelen voor de rwzi locaties zijn in de eerste helft van 2019 opgeleverd. De plaatsing van zonnecarports op de parkeerplaats in Veendam en de plaatsing van zonnepanelen op de daken in Veele zal naar verwachting in 2020 plaatsvinden. Over de te plaatsen zonnecarports op de parkeerplaats in Veendam is momenteel ten aanzien van de vergunning en technische haalbaarheid overleg gaande met de gemeente Veendam. Momenteel worden ook de mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen op de daken van de werkplaats in Veele, alsmede op gemaal Rozema, nader onderzocht. De duurzame aanpassingen aan het waterschapshuis zijn naar verwachting in het najaar van 2019 afgerond. De gasloze klimatisering staat voor 2020 gepland.

Een ander project met een grote bijdrage aan onze duurzaamheidsdoelstellingen (zie verderop) is de vervanging van de WKK's op de RWZI's Assen en Scheemda. Hiervoor is in de AB-vergadering van 4 juli 2018 een voorbereidingskrediet aangevraagd. De voorbereidingen zijn inmiddels bijna afgerond en naar verwachting wordt eind dit jaar een voorstel aan het algemeen bestuur voorgelegd voor een uitvoeringskrediet. Voor de vervanging van de WKK's wordt een apart krediet aangevraagd (buiten het duurzaamheidskrediet). De oplevering van beide WKK's staat momenteel gepland voor 2021.

Duurzaamheidsdoelstellingen

De doelstellingen uit het energiekader van waterschap Hunze en Aa's zijn:

- Doel A: in 2020 wordt 30% op energie bespaard met als referentiejaar 2005;
- Doel B: in 2020 wordt 40% van ons energieverbruik zelf opgewekt.

Doel A betreft een energiereductie-doelstelling die is vertaald naar: de inkoop van energie is in 2020 30% lager dan in 2005. Wanneer alle maatregelen uit ons energieprogramma die gepland zijn t/m 2020 genomen zijn, dan bedraagt de reductie van de inkoop in 2020 35%. Onze reductiedoelstelling wordt hiermee behaald.

Daarnaast is ons tweede doel om in 2020 40% van ons energieverbruik zelf duurzaam op te wekken, en op termijn 100%. Na het nemen van alle maatregelen uit ons huidige energieprogramma komen we uit op 29% zelfopwekking in 2020. Dit is zonder de vervanging en uitbreiding van de WKK's. De huidige WKK's in Assen, Scheemda en Veendam zijn tezamen goed voor 23% opwekking van ons energieverbruik. Na vervanging bedraagt de opwekking van de drie WKK's 29%. Het totale percentage zelfopwekking bedraagt na de vervanging derhalve 35%. Dit percentage wordt in 2022 behaald.

De percentages voor beide doelstellingen worden bereikt door binnen onze eigen kaders alle mogelijkheden met betrekking tot energieopwekking en energiereductie te benutten. Ook voor de toekomst zullen we de kansen die zich binnen onze kaders voordoen blijven benutten. Hiermee zullen we, waar mogelijk, het doelgat verder blijven verkleinen.

Beschikbaar budget Coalitieakkoord 2019 - 2023

In het coalitieakkoord 2019 - 2023 is daarnaast jaarlijks opnieuw € 1.000.000,- opgenomen voor duurzaamheid. Totaal derhalve € 4.000.000,-. Dit bedrag is onderverdeeld in € 2.000.000,- voor energiemaatregelen en € 2.000.000,- voor duurzaamheid en innovatie. Het jaarlijkse bedrag is onderverdeeld in € 300.000,- exploitatie en € 700.000,- investering. Het jaarlijks budget in de exploitatie van € 300.000,- is o.a. bestemd voor inhuur van kennis voor onderzoek naar energiemaatregelen, duurzaamheid en innovatie. Deze onderzoeken leiden eventueel tot investeringen. Aangezien het ene jaar meer of minder dan het andere jaar een beroep zal worden gedaan op dit budget, wordt het restant van het jaarlijks budget gestort in een bestemmingsreserve. De meerkosten in een ander jaar worden dan onttrokken aan deze bestemmingsreserve. Dit leidt dan niet tot financiële schommelingen in de jaren.

C. Uitgangspunten en normen

De basis voor het opstellen van deze begroting is de "meerjarenraming (MJR) 2020 - 2023" waarmee u op 26 juni 2019 heeft ingestemd.

De volgende algemene uitgangspunten zijn voor de begroting 2020 toegepast.

Personeelslasten

Formatie

De formatie is in de begroting 2020 verhoogd met 2 fte naar 329,5 fte. De personele begroting stijgt enerzijds met 1 fte wegens door ons via de Unie aangegane verplichting inzake de bijdrage aan de invoering van de Aanpassingswet (betreft de Wet Open Overheid die moet leiden tot documentaire transparantie en controleerbaarheid). Anderzijds betreft het 1 fte waarvoor in 2019 de

exploitatiebegroting is verlaagd ten behoeve van personele inzet (in eigen beheer uitvoeren werkzaamheden) zoals reeds gemeld in de begroting 2019.

Loonkosten

Voor de jaarlijkse stijging van de salarissen en sociale lasten is, op basis van de geactualiseerde begroting 2019, uitgegaan van 4%. Dit op basis van het onderhandelingsresultaat tussen de "Vereniging werken voor waterschappen" en de vakbonden. De cao heeft een looptijd van één jaar en geeft een loonstijging per 1 januari 2020 van 2,5% en per 1 juli 2020 van 1%. Met de in de begroting opgenomen stijging van 4% kunnen naar verwachting reguliere ontwikkelingen, zoals aanpassingen in de sociale lasten (o.a. zorg- en pensioenpremies) en de verhoging van de salarissen (cao-uitkomsten) worden gedekt.

Daarnaast is rekening gehouden met de reguliere stijgingen zoals de treden in de functieschalen en premiestijgingen sociale lasten.

Bepalend voor de pensioenpremies is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad geeft de verhouding aan tussen bezittingen en (toekomstige) pensioenverplichtingen van het ABP. Als de beleidsdekkingsgraad onder een bepaald percentage komt moet het ABP met een herstelplan komen, met daarin mogelijk korten op de pensioenen en een hogere premie. De beleidsdekkingsgraad is per 31 augustus 2019 98,3%. De beleidsdekkingsgraad is de afgelopen periode gedaald. De belangrijkste oorzaak voor de lage dekkingsgraad is de lage rente. De kritische grens ligt rond 95%. Daarmee komt het mogelijk korten op de pensioenen voor 2020 in beeld. De stand van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019 bepaalt of daadwerkelijk gekort gaat worden op de pensioenen. Is die lager dan 95%, dan is verlaging in 2020 daadwerkelijk aan de orde. Dit gebeurt in de loop van 2020, nadat het ABP een herstelplan heeft opgesteld en ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB). Een verlaging van de pensioenen kan over 10 jaar uitgesmeerd worden.

Een nieuwe forse verhoging van de pensioenpremies is naar verwachting op basis van de huidige regelingen niet in beeld. Het meerjarig premiebeleid van het ABP voorzagt in een stapsgewijze structurele verhoging van de premie in 3 jaar. De verhoging in 2019 was de laatste stap. De uitwerking van het pensioenakkoord van juni 2019 is echter nog onduidelijk en kan alsnog voor een aanpassing van de pensioenpremies zorgen.

Prijzen

Over het algemeen volgen wij de ramingen van het Centraal Planbureau (CPB) ten aanzien van de prijsontwikkelingen. Deze zomer heeft het CPB de Macro Economische Verkenning (MEV) 2020 uitgebracht. Hierin wordt uitgegaan van een inflatie in 2020 van 1,3%. De inflatie in 2019 bedraagt 2,6%. In de begroting 2019 was uitgegaan van 2%. Op basis hiervan is in deze begroting uitgegaan van 1,5%.

Kapitaallasten

De kapitaallasten, zoals berekend in de begroting 2020, zijn gebaseerd op een investeringsvolume van € 15 miljoen. Het renteomslagpercentage voor 2020 is berekend op 2,45% (2019 2,66%). In bijlage 1 is de voor 2020 geplande werkvoorraad investeringen opgenomen.

Dividendopbrengst Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Tot en met 2011 keerde de NWB jaarlijks een dividenduitkering uit van in totaal € 40 miljoen. Dit betekende voor ons een jaarlijkse dividendopbrengst van ca. € 1,4 miljoen. Door strengere internationale eisen gesteld aan banken, werd de NWB verplicht een hoger eigen vermogen aan te houden. Inmiddels voldoet de NWB aan de (strengere) eisen inzake het eigen vermogen en wordt

vanaf 2019 weer dividend uitgekeerd. Het dividend bedrag in 2019 is echter gehalveerd ten opzichte van het in het verleden uitgekeerd bedrag (totaal € 40 miljoen tegen € 20 miljoen nu). Ons aandeel hierin is ca. € 0,7 miljoen. In de begroting 2020 wordt uitgegaan van eenzelfde dividenduitkering van € 0,7 miljoen. De NWB gaat voor de komende jaren namelijk uit van een stabiele dividenduitkering.

Onvoorzien

In ons financieel statuut is geregeld dat de hoogte van de stelpost onvoorzien per taak is gekoppeld aan de omzet van die taak. De raming voor onvoorzien per taak bedraagt thans 0,125% van de omzet.

Voor de taak watersysteembeheer bedraagt de raming voor onvoorzien € 60.000,- en voor de taak zuiveringsbeheer € 50.000,-.

Jaarrekening 2018, voorjaarsrapportage 2019 en najaarsrapportage 2019

De eventuele structurele effecten van deze rapportages zijn in deze begroting verwerkt.

D. Uitkomst van de begroting 2020

Deze begroting is gebaseerd op de op 26 juni 2019 vastgestelde MJR 2020 – 2023. De uitkomst van de begroting 2020 is € 0,1 miljoen lager dan de verwachte uitkomst voor 2020.

UITKOMST BEGROTING 2020 (bedragen x € 1 miljoen)

	Begroting 2020
Jaarschijf 2020 volgens de MJR 2020 – 2023 (excl. aanwending algemene reserves)	88,6
BEGROTING 2020 (excl. aanwending reserves)	88,5

Ten opzichte van de verwachte uitkomst vallen de lasten € 0,1 miljoen lager uit. In grote lijnen is dit te verklaren door lagere rentelasten als gevolg van de momenteel zeer lage rentetarieven, een overheveling van een deel van het budget onderhoud kaden naar de C-investeringen en hogere personeelslasten als gevolg van het onderhandelingsakkoord tussen de werkgever en de vakbonden.

De door de belastingopbrengsten te dekken lasten stijgen in 2020 met € 1,7 miljoen ten opzichte van 2019. Dat is een stijging van 2%.

Voor een gedetailleerdere toelichting op de verschillen met de begroting 2019 verwijzen wij u naar hoofdstuk 4.

E. Waterschapsbelastingen

Het belastingstelsel voor waterschappen bestaat uit drie heffingen: de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing (heffing op indirecte lozingen) en de verontreinigingsheffing (heffing op directe lozingen). De watersysteemheffing heeft betrekking op de zorg voor de waterkering, de waterkwantiteit en de (passieve) waterkwaliteit waarbij de kosten worden toegedeeld op basis van waardeverhouding. Binnen de watersysteemheffing zijn vier belastingcategorieën: Ingezetenen, Gebouwd, Ongebouwd (niet zijnde natuur) en Natuur. Voor buitendijks gelegen gebouwde en ongebouwde objecten (niet zijnde natuur) wordt de maximale tariefdifferentiatie (tariefverlaging van 75%) toegepast. Vanaf 2013 wordt eveneens een differentiatie (+ 100%) voor openbare verharde wegen toegepast. Het tarief voor verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief voor zuiveringsheffing.

In de vergadering van het algemeen bestuur van 4 juli 2018 is de nieuwe kostentoedelingsverordening (KTV) ingaande 2019 vastgesteld. Volgens de Waterschapswet moet dat minimaal eens per vijf jaar gebeuren. De in deze begroting opgenomen tarieven zijn hierop gebaseerd. In de KTV staat de procentuele verdeling van de kosten van het watersysteem over de belastingcategorieën ingezetenen, gebouwd, ongebouwd en natuur. De verdeling is gebaseerd op een bestuurlijke keuze voor het ingezetenaandeel en een berekening van de onderlinge waardeverhoudingen voor de overige categorieën. Op basis van een extern uitgevoerd onderzoek naar oppervlaktes en waardes per hectare is de volgende procentuele verdeling berekend:

Categorie:	%
Ingezetenen	29%
Gebouwd	48,6%
Ongebouwd	22%
Natuur	0,4%

Per taak kan het volgende beeld worden gegeven ten aanzien van de te ontvangen belastingopbrengsten en hiervoor in rekening te brengen belastingtarieven. De belastingtarieven voor de watersysteemheffing zijn gebaseerd op de kostentoedeling watersysteemheffing 2019.

WATERSYSTEEMHEFFING

Begroting 2020 watersysteemheffing (bedragen x € 1.000)

	begroting 2020	begroting 2019
Netto kosten	49.065	47.371
Bedrag voor onvoorzien	60	58
Kosten kwijtschelding	690	695
Algemene opbrengsten (bespaarde rente)	-552	-600
Onttrekking bestemmingsreserves	-968	-1.008
Saldo: te ontvangen via belastingheffing	48.295	46.516
Inzet algemene reserve	-2.418	-1.967
Te ontvangen belastingopbrengst	45.877	44.549

De inzet van de algemene reserve zorgt voor een lagere werkelijk te ontvangen belastingopbrengst. Deze belastingopbrengst is 3% hoger. Zoals ook in de MJR aangegeven. Met de door het NBK beschikbaar gestelde gegevens voor de grondslagen van belastingheffing kunnen de volgende tarieven worden berekend.

Tarieven 2020	begroting 2020	begroting 2019	Stijging in %
ingezetenen	74,89	73,15	2,4%
gebouwd (basis)	0,04933%	0,04904%	0,6%
gebouwd (buitendijks)	0,01417%	0,01392%	1,8%
ongebouwd (basis)	65,53	62,07	5,6%
ongebouwd (buitendijks)	17,04	16,09	5,9%
ongebouwd (wegen)	130,20	123,37	5,5%
natuur	6,02	5,51	9,3%
verontreinigingsheffing	74,21	73,79	0,6%

Toelichting:

In 2020 worden de tarieven ongebouwd beïnvloedt door de "uitspraak wegen".

De Hoge Raad heeft op 9 november 2018 uitspraak gedaan over de definitiekwestie van wegen voor de watersysteemheffing. De tariefdifferentiatie wegen betekent dat we voor wegen een 100% opslag op het basistarief voor de watersysteemheffing ongebouwd mogen opleggen. Alleen voor de verharde gedeeltes kunnen we de tariefdifferentiatie wegen toepassen. Het kan niet meer voor de aan de weg toebehorende gronden, zoals bermen en sloten.

Dat betekent dat wij teveel hectares tot de categorie wegen hebben gerekend. Vanaf de belastingaanslagen 2019 passen wij de nieuwe definitie van het begrip weg toe. Dit betekent een halvering van het aantal hectares.

Dit heeft op het tarief ongebouwd een verhogend effect van 3%. Hier tegenover staat een verwachte daling van de hectares natuur (volgens inschatting van het NBK). Dit heeft een verlagend effect op het tarief ongebouwd van 0,4%. Dit betekent voor 2020 een verwachte tariefstijging van 5,6%. Dit is 2,6% hoger dan de lastenstijging van de taak watersysteembeheer van 3%.

Daarnaast speelt de "uitspraak Rijkswater buitendijks" waardoor we geen heffing buitendijks meer mogen opleggen op percelen in beheer bij Rijkswaterstaat. Dit zijn vooral 1.200 hectares natuur.

Daarnaast daalt ook het aantal hectares natuur ongebouwd met 600. Dit betekent een stijging van het tarief natuur in 2020 van 9,3%. Een daling van het aantal ha's natuur betekent een stijging van het tarief.

De invloed van de ontwikkeling van de heffingseenheden (aangeleverd door het NBK) zorgt voor een verschillend stijgingspercentage van de tarieven. Hierdoor ontstaan afwijkingen ten opzichte van de algemene lastenstijging van 3%.

Het tarief voor ingezetenen wijkt af doordat het aantal ingezetenen is toegenomen. Het tarief voor gebouwd is gebaseerd op de verwachte stijging van de WOZ-waarden. Als de WOZ-waarde stijgt, daalt het tarief.

ZUIVERINGSHEFFING

Begroting 2020 zuiveringsheffing

(bedragen x € 1.000)

	begroting 2020	begroting 2019
Netto kosten	38.712	38.320
Bedrag voor onvoorzien	50	50
Kosten kwijtschelding	1.510	1.522
Algemene opbrengsten (bespaarde rente)	-25	-43
Saldo: te ontvangen via belastingheffing	40.247	39.849
Inzet algemene reserve	0	0
Te ontvangen belastingopbrengst	40.247	39.849

De te ontvangen belastingopbrengst stijgt met 1% ten opzichte van 2019. Het tarief stijgt minder dan 1%. Dit komt doordat het aantal vervuilingseenheden licht stijgt.

Tarieven 2020	begroting 2020	begroting 2019	Stijging in %
Zuiveringsheffing	74,21	73,79	0,6%

Voor het zuiveringsbeheer worden de kosten verdeeld op basis van het aantal vervuilingseenheden.

Samenvattend tarievenoverzicht 2020

Door middel van een afzonderlijk tarievenbesluit (aanpassing belastingverordeningen) zullen wij u voorstellen de tarieven voor 2020 vast te stellen.

Tarievenoverzicht

Categorie	Tarief 2020 (Begroting)	Belastingopbrengst 2020	Belastingopbrengst 2019
Ingezetenen	€ 74,89	€ 13.503.530	€ 13.183.092
Gebouwd (basis)	0,04933%	€ 22.138.273	€ 21.420.065
Gebouwd (buitendijks)	0,01417%	€ 9.925	€ 9.885
Ongebouwd (basis)	€ 65,53	€ 9.123.487	€ 8.330.898
Ongebouwd (buitendijks)	€ 17,04	€ 1.363	€ 3.781
Ongebouwd (wegen)	€ 130,20	€ 526.016	€ 1.036.380
Natuur	€ 6,02	€ 202.704	€ 195.382
Verontreinigingsheffing	€ 74,21	€ 371.075	€ 368.974
Zuiveringsheffing	€ 74,21	€ 40.246.803	€ 39.849.274
Totaal belastingopbrengst		€ 86.123.176	€ 84.397.731

Lastendruk

De belastingtarieven voor 2020 laten voor zes voorbeeldbelastingbetalers de volgende lastenontwikkeling zien.

	Begroting 2020	Begroting 2019	Vershil
Gezin met huurwoning	€ 297,52	€ 294,52	+1,0%
Gezin met een eigen huis van € 208.000,-*	€ 400,13	€ 392,60	+1,9%
Gezin met 80 ha. bouwland, waarde gebouw € 416.000,-*	€ 5.745,13	€ 5.456,28	+ 5,3%
MKB bedrijf, waarde gebouw € 2,1 mln., 10 VE*	€ 1.768,16	€ 1.718,70	+ 2,9%
Industrieel bedrijf, waarde gebouw € 10,4 mln., 800 VE	€ 64.498,32	€ 63.936,-	+ 0,9%
Natuur per hectare	€ 6,02	€ 5,51	+ 9,3%

* Voor een goede vergelijking wordt de WOZ waarde gecorrigeerd voor de verwachte waardeinstijging. In deze vergelijking is uitgegaan van een WOZ-waarde van de eigen woning van € 208.000,- in 2020. Voor de verwachte stijging van de WOZ-waarde is uitgegaan van 4%. Hetzelfde gebeurt naar rato bij het gezin met bouwland, het MKB- en het industrieel bedrijf.

De invloed van de ontwikkeling van de heffingseenheden (aangeleverd door het NBK) zorgt voor een verschillend stijgingspercentage van de tarieven. Over het algemeen volgen de tarieven de lastenontwikkeling per taak. De verschillen worden duidelijk bij onze "voorbeeld belastingbetalers". Door veranderingen in de heffingseenheden (aantal ingezetenen, hectares ongebouwd etc.) treden onderling wel verschillen op. Hier speelt mee dat het aantal eenheden (hectares) bij ongebouwd jaarlijks afneemt. Bij de overige belastingcategorieën stijgt het aantal eenheden (WOZ-waarde, aantal ingezetenen). Bij een verlaging van het aantal eenheden, stijgt het tarief per eenheid.

Het kwijtscheldingsbeleid

Op grond van de Invorderingswet kan aan belastingplichtigen die niet in staat zijn anders dan met buitengewoon bezwaar hun belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. Net als de meeste waterschappen heeft ook het algemeen bestuur van ons waterschap hiertoe besloten. Hierbij is de norm op 100% gesteld. Een norm van 100% houdt in dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingplichtigen met een inkomen op of onder bijstandsniveau. Het aantal verzoeken ligt gemiddeld op ca. 13.000 stuks per jaar. Ongeveer 70% hiervan wordt gehonoreerd. Het aanvraagproces en de afhandeling vindt steeds meer digitaal plaats. Hierdoor stijgt het aantal aanvragen. In het Groninger gebied wordt bij het afhandelen van de kwijtscheldingsverzoeken in de meeste gevallen samengewerkt met de gemeenten. Kwijtschelding beperkt zich tot ingezetenen (de zuiveringsheffing voor woningen en de watersysteemheffing ingezetenen). Voor de watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd en natuurterreinen is geen kwijtschelding mogelijk omdat het bezit van woningen, gebouwen, ongebouwd en natuurterreinen vermogen veronderstelt. Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de kwijtscheldingsregeling waterschap Hunze en Aa's 2012.

Aanpassing belastingstelsel

De Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) van de Unie van Waterschappen heeft in mei 2018 haar eindrapport uitgebracht en aangeboden aan de Unie van Waterschappen. Het Uniebestuur heeft vervolgens een besluit genomen en een pakket aan voorstellen aan de leden waterschappen aangeboden. In september 2018 heeft u uitvoerig over de voorstellen voor een nieuw belastingstelsel voor de waterschappen gesproken. De mening van het algemeen bestuur is aan het Uniebestuur kenbaar gemaakt. In de ledenvergadering van 14 december 2018 vond vervolgens geen

besluitvorming over de voorstellen plaats. Er bleek in de aanloop naar de ledenvergadering onvoldoende draagvlak voor de voorstellen. Besloten is de discussie over het belastingstelsel over de waterschapsverkiezingen van maart 2019 heen te tillen. Momenteel is een procesvoorstel in voorbereiding om na te gaan waar binnen de 21 waterschappen draagvlak voor is. Daarna komen voorstellen om de bestaande knelpunten aan te pakken.

F. Kostentoe rekening

In artikel 4.2, lid 4 van het Waterschapsbesluit, is opgenomen dat de kostentoe rekening plaatsvindt op basis van objectieve, bedrijfseconomische criteria.

De totale begroting per taak bestaat uit de som van de directe kosten en opbrengsten en alle doorberekende kosten van de ondersteunende producten. De kosten van de producten bestaan uit directe en indirecte (netto) kosten. Alle kosten worden uiteindelijk toegerekend aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer en worden gedekt door de belastingheffing over beide taken.

De begroting is ingedeeld in primaire producten en ondersteunende producten. De primaire producten zijn de producten die een directe bijdrage leveren aan de taken van het waterschap. Een voorbeeld hiervan is het product peilbeheer. De ondersteunende producten zijn de producten die de totstandkoming van de primaire producten ondersteunen. Een voorbeeld hiervan is huisvesting. De ondersteunende producten worden middels verdeelsleutels toegerekend aan de primaire producten. De primaire producten kunnen grotendeels rechtstreeks worden toegerekend aan één van de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Een aantal producten is taakoverschrijdend en wordt verdeeld over beide taken. In de AB vergadering van 25 juni 2008 zijn de diverse verdeelsleutels vastgesteld. In de AB vergadering van 30 mei 2012 is ingestemd met een wijziging in deze verdeling. Hieronder volgt een overzicht van de toerekening van de beleidsproducten aan de twee taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

Beleidsproduct	Watersysteembeheer	Zuiverings-Beheer	Totaal
- Planvorming	90%	10%	100%
- Aanleg en onderhoud van waterkeringen	100%		100%
- Inrichting en onderhoud van watersystemen	100%		100%
- Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken		100%	100%
- Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	100%		100%
- Vergunningverlening en handhaving keur	100%		100%
- Beheersing van lozingen			
Aanpak diffuse emissies derden	100%		100%
Handhaving watervergunningen en meldingen	75%	25%	100%
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	50%	50%	100%
- Heffing en invordering	Specifiek per taak en het watersysteembeheer onderverdeeld naar belastingcategorie.		
- Bestuur en externe communicatie	50%	50%	100%
- Dekkingsmiddelen			
Dividend opbrengst NWB	50%	50%	100%
Overige posten	Specifiek per taak.		

Hieronder worden de verdeelsleutels van de ondersteunende producten weergegeven.

Ondersteunend product	Verdeelsleutel
- Management en organisatie Beleids en beheerinstrumenten Facilitaire zaken/interne faciliteiten	De verdeling van deze producten is op basis van de verhouding van de omzet van de primaire producten.
- Informatisering/informatiebeleid en automatisering	De verdeling is op basis van het aantal geautomatiseerde werkplekken per afdeling en wordt d.m.v. een opslag op het uurtarief van de afdelingen over de producten verdeeld.
- Informatisering/centrale (geo)grafische informatie	100% watersysteembeheer.
- Facilitaire zaken/huisvesting	De verdeling is op basis van de ingebruik zijnde m ² s van de afdelingen en wordt d.m.v. een opslag op het uurtarief van de afdelingen over de producten verdeeld.
- Bemonstering en analyse (Laboratorium)	De verdeling vindt plaats op basis van het aantal ILOW punten (Integraal Laboratorium Overleg Waterkwaliteitsbeheerders) over de primaire producten.

G. Weerstandsvermogen

De algemene reserves worden vooral gebruikt als algemeen weerstandsvermogen. Het hebben van voldoende eigen vermogen stelt ons in staat financiële tegenvallers zoals bijvoorbeeld beschreven in de risicoparagraaf op te kunnen vangen indien ze zich voordoen.

Uitgangspunt is de omvang van deze reserves in overeenstemming te brengen met het in ons Financieel Statuut gebruikte uitgangspunt dat de reservepositie per taak ligt binnen de bandbreedte van het vastgestelde minimum en maximum.

Al een aantal jaren is ons beleid hierop aangepast. Het handhaven van reserves op het minimaal gewenste niveau, voor de taak watersysteembeheer, is nu het uitgangspunt.

In de tabel hieronder zijn de meest actuele gegevens verwerkt. De reservepositie is voor 2020, na vaststelling van de najaarsrapportage 2019, als volgt te bepalen:

Taak	Stand per 1 januari 2020 (incl. NJR 2019)	Minimum omvang (basis: risico-inventarisatie)	Tekort (-) t.o.v. minimum Overschot (+)
Watersysteembeheer	7.776.000	1.696.000	+ 6.080.000
Zuiveringsbeheer	1.430.000	664.000	+ 766.000
Totalen	9.206.000	2.360.000	+ 6.846.000

Een totaaloverzicht van ons eigen vermogen vindt u in bijlage 2; de staat van reserves en voorzieningen 2020.

Omvang risico's

Op basis van de recente actualisatie van de risico-inventarisatie (zie hiervoor paragraaf 1 Risicoparagraaf) is de minimale omvang van de reservepositie vastgesteld op afgerond € 2,4 miljoen.

Omvang reserves

Watersysteembeheer

In de MJR 2020 – 2023 is afgesproken het overschot tot aan de minimale omvang variabel in te zetten ten einde tariefschommelingen te voorkomen. Een stabiele lastenontwikkeling is het uitgangspunt. In de MJR is uitgesproken de lasten voor de watersysteemheffing met maximaal 3,0% te laten stijgen. Om hier voor 2020 op uit te komen werd verwacht € 2.600.000,- aan de algemene reserve te onttrekken. Uiteindelijk is, op basis van de uitkomst van de begroting 2020, een onttrekking aan de algemene reserve nodig van € 2.418.000,- om uit te komen op een stijging van 3%.

Zuiveringsbeheer

De begroting 2020 geeft voor het zuiveringsbeheer een lastenstijging aan van 1%. De stand van de algemene reserve bedraagt per 1 januari 2020 € 1,4 miljoen. De maximumomvang voor zuiveringsbeheer bedraagt rond € 4 miljoen. De stand van € 1,4 miljoen ligt derhalve nog onder het maximum.

H. Investeringsprogramma

Investeringsvolume

De kapitaallasten waarmee in de begroting 2020 is gerekend zijn gebaseerd op een investeringsvolume van € 15 miljoen.

Voor 2020 wordt voorlopig uitgegaan van een (investerings)planningsvolume van circa € 22 miljoen. Door de verwachte overloop van het (niet gerealiseerde) planningsvolume 2019 is het feitelijk (investerings)planningsvolume voor 2020 hoger. Bedacht dient te worden dat de geplande investeringsvolumes niet geheel bestaan uit door de eigen dienst te maken infrastructurele werken, maar ook uit bijdragen aan derde partijen die infrastructurele werken realiseren (Provincie, Herinrichtingcommissies etc.). Doordat je meer plant dan je feitelijk realiseert is er altijd een "werkbuffer" aan investeringsvolume.

Het investeringsvolume van € 15 miljoen is alleen bedoeld om een reëel beeld van de kapitaallasten te kunnen geven. € 15 miljoen is momenteel de te verwachten uitgave aan investeringen. Bij gunstige omstandigheden zou in geld meer geïnvesteerd kunnen worden. Wij zullen niet sturen op maximaal € 15 miljoen. Als een hoger investeringsvolume leidt tot een hogere kapitaallast dan zullen wij daarop bij de voor- dan wel najaarsrapportage terugkomen.

De voor 2020 geplande investeringen zijn onderverdeeld in de volgende categorieën (zie ook bijlage 1):

A.	Vastgesteld beleid	€	8,7 miljoen
C.	Beheersmatige investeringen	€	8,3 miljoen
E1.	Nieuwe projecten: in de loop van 2020 besluitvorming	€	4,5 miljoen
		€	<u>21,5 miljoen</u>

Per programma zijn de volgende investeringsvolumes gepland:

Veiligheid	€	3,6 miljoen
Watersystemen	€	14,7 miljoen
Organisatie	€	3,2 miljoen
	€	<u>21,5 miljoen</u>

Voor een specificatie van de geplande investeringen wordt verwezen naar bijlage 1. De bijlage geeft de huidige reële planning van de investeringsuitgaven weer en is een momentopname.

Voor de C investeringen wordt het Algemeen Bestuur gevraagd krediet beschikbaar te stellen. Per C investering is een korte toelichting opgenomen in bijlage 1.

I. Financiering (treasuryparagraaf)

Inleiding

Naast het treasurystatuut is de treasuryparagraaf een belangrijk instrument voor het sturen en beheersen van, verantwoord over en toezicht houden op de treasury. Het treasurystatuut geeft de kaders voor de treasury. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de treasuryparagrafen in de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschillenanalyse tussen de plannen en de uitkomsten.

Algemene ontwikkelingen en het treasurybeleid

Externe ontwikkelingen

Het Centraal Planbureau (CPB) verwacht voor 2020 een economische groei van 1,4%. De verwachting is dat het EMU saldo in 2020 uitkomt op + 0,5%. De EMU schuld daalt licht naar 47% van het BBP. De inflatie bedraagt naar verwachting 1,3% in 2020.

De rente op langlopende leningen is in de zomer van 2019 sterk gedaald richting 0% afhankelijk van de looptijd. De verwachting van het CPB is dat de rente zich in 2020 ook op dit lage niveau zal blijven handhaven. De renteontwikkelingen zijn echter onvoorspelbaar en blijven onzeker.

Sinds eind 2013 gelden de regels voor het schatkistbankieren. Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de waterschappen verplicht worden hun uit eigen belastingheffing ontvangen middelen die niet direct worden aangewend, bij de schatkist onder te brengen. Hiervoor geldt een drempelbedrag van 0,75% van de begrotingsomvang (bij ons ongeveer € 698.000,-). Bovendien geldt dit bedrag als gemiddelde gedurende een kwartaal. Waterschappen ontvangen vrijwel al hun inkomsten uit eigen belastingheffing. En omdat dit voor hen ook de goedkoopste manier van financieren is, gebruiken zij deze inkomsten als financiering van zowel hun dagelijkse bedrijfsvoering als hun investeringen.

Omdat waterschappen veel investeren, komt het slechts sporadisch en alleen gedurende korte perioden voor dat waterschappen tijdelijk middelen over hebben en uitzetten. Gezien de lage rentestanden is er in de zomer 2019 voor gekozen om een vaste geldlening af te sluiten van € 25 miljoen met een looptijd van 40 jaar tegen een rentepercentage van 0,25%. Dit dekt naar verwachting onze financieringsbehoefte tot ver in 2020.

Treasurybeheer

Financieringsbehoefte

De berekende financieringsbehoefte heeft in 2020 een verloop van € 2 miljoen begin 2020 tot € 20 miljoen ultimo 2020. Dit is echter deels afhankelijk van hoe de inning (door het NBK) van onze belastingopbrengsten zich ontwikkelt en hoe snel de achterstanden hierin zijn weggewerkt.

De berekening van de financieringsbehoefte is gebaseerd op een investerings-volume voor het jaar 2020 van € 15 miljoen.

De investeringen van ons waterschap worden gefinancierd middels totaal financiering met langlopende geldleningen, kort geld en eigen vermogen. De financieringsbehoefte wordt bepaald door het zogenaamde financieringstekort en de kort lopende vorderingen en schulden. Momenteel is het saldo van de kortlopende vorderingen hoger dan normaal veroorzaakt door de inningsachterstanden van de belastingopbrengsten. Het financieringstekort is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en het saldo van de langlopende geldleningen en het eigen vermogen. De financieringsbehoefte wordt, rekening houdende met de regels van de Wet Fido, deels gedekt door kort geld en deels door langlopende geldleningen. Uiteraard wordt hierbij ook rekening gehouden met de marktomstandigheden. Hierbij wordt nog opgemerkt dat de extra rentelasten in verband met de inningsachterstanden van de belastingopbrengsten minimaal zijn als gevolg van de zeer lage rentetarieven.

Financiering voor de korte termijn

Volgens de Wet Fido mag 23% van het totaal van de jaarbegroting met kort geld worden gefinancierd. Dit wordt de kasgeldlimiet genoemd. De kasgeldlimiet voor 2020 bedraagt € 21 miljoen.

Doelstelling is om de kasgeldlimiet niet te overschrijden. De kasgeldpositie wordt gedurende het gehele jaar bewaakt. De kasgeldlimiet wordt ingezet voor tijdelijke financiering van reguliere exploitatie uitgaven en ter voorfinanciering van investeringsuitgaven. Op basis van verwachtingen rond de renteontwikkeling en de liquiditeitsprognose zal de voorfinanciering met kort geld zonodig worden omgezet naar financiering met langlopende geldleningen.

Toetsing renterisico's

In de Wet Fido zijn de renterisico's gesplitst in normering voor de financiering van de vlottende schuld en de vaste schuld. Het renterisico van de vlottende schuld wordt genormeerd door de zogenaamde kasgeldlimiet. Het renterisico van de vaste schuld door de renterisiconorm. De renterisico's worden door de toezichthouder (de provincie) bewaakt. Zoals reeds eerder genoemd is de doelstelling de kasgeldlimiet niet te overschrijden. Met de renterisiconorm wordt bedoeld het bedrag aan vreemd vermogen waarover in de toekomst een hogere dan wel lagere rente moet worden betaald dan nu bestuurlijk wenselijk wordt geacht. Als norm hiervoor wordt een percentage van het begrotingstotaal (totale lasten) per 1 januari van het begrotingsjaar aangehouden. Voor waterschappen bedraagt dit percentage 30%. Met een percentage van 19% in 2020 blijft het waterschap binnen de renterisiconorm. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningportefeuille, waarbij niet in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd behoeft te worden, wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over de jaren.

Voorziene transacties

Uit de begroting en vorenstaande beschouwingen zijn de volgende financieringstransacties te ontfangen:

- Financiering van het investeringsvolume naar rato van de realisatie van dit volume.
- Herfinanciering van de aflossingen van de leningen.
- Gebruik maken van de kasgeldlimiet voor de financiering van kortlopende liquiditeitstekorten.
- Voorfinanciering van investeringsuitgaven binnen de kasgeldlimiet.
- Het bewaken van de mogelijkheid tot vervroegde aflossingen.

Rentevisie

Voor 2020 wordt een economische groei verwacht van 1,4%. De onzekerheden blijven echter nog groot. De verwachting is dat de rente in 2020 zich zal handhaven op het momenteel zeer lage niveau. De onzekerheid blijft.

Mandaat

Op grond van de hiervoor genoemde voorziene transacties wordt door het algemeen bestuur mandaat verstrekt aan het dagelijks bestuur. De doormandatering van het dagelijks bestuur aan de secretaris-directeur is hieraan gelijk. De secretaris-directeur is belast met mandatering aan het afdelingshoofd Personeel, Financiën en Bedrijfsvoering en bewaking door middel van informatievoorziening.

J. Risicoparagraaf

De risicoparagraaf geeft een inventarisatie van de risico's waarvoor slechts gedeeltelijk maatregelen zijn en kunnen worden getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap. De risico-inschatting is gebaseerd op subjectieve aannames, waarbij het inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Aangezien deze onzekerheden niet vooraf te kwantificeren zijn, kan er geen voorziening worden gevormd.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoeveel financiële ruimte er is om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast en/of doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd. De omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald door:

- de risico's;
- de weerstandscapaciteit (de algemene reserve).

De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anderszins zijn ondervangen. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van de risico's in het onderdeel weerstandsvermogen. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd. Bij investeringsprojecten zijn de reguliere risico's onderdeel van de kostenraming die de basis vormt voor het aan te vragen investeringskrediet.

Wij hanteren voor het identificeren en kwantificeren van bedrijfsvoeringsrisico's een systematiek die het risico uitdrukt in de kans op optreden vermenigvuldigd met het gevolg, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar strategische, compliance (voldoen aan wet en regelgeving) of operationele gevolgen. Daarbij wegen we, indien mogelijk en van toepassing, ook het financiële aspect mee.

Met deze risicosimulatie hebben we bepaald dat het weerstandsvermogen circa € 2,4 miljoen moet zijn. De algemene reserve bedraagt per 1 januari 2020 ca. € 9,2 miljoen en is derhalve ruimschoots toereikend voor de gesignaleerde risico's.

Als een crisis bijvoorbeeld als gevolg van een natuurramp of een terroristische aanslag zich voordoet, is het de vraag of Hunze en Aa's aansprakelijk kan worden gesteld voor de financiële gevolgen. Het waterschap zal in dergelijke gevallen hoogst waarschijnlijk over onvoldoende weerstandsvermogen beschikken om de financiële gevolgen te kunnen dragen. De verwachting is dat het Rijk bij een grote crisis zal bijdragen. Dit is bijvoorbeeld geregeld in de Wet tegemoetkoming schade bij rampen en zware ongevallen (Wts). Deze wet geeft regels over de tegemoetkoming in schade en kosten in geval van overstromingen door zoet water, aardbevingen en andere rampen en zware ongevallen. Waterschap Hunze en Aa's houdt geen rekening met disproportionele risico's bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit. Indien het weerstandsvermogen ontoereikend zou zijn voor de gevolgen van risico's kan de onbenutte belastingcapaciteit ter dekking worden ingezet, dit leidt tot tariefverhoging.

De laatste actualisatie vond plaats bij de jaarrekening 2018 (zie AB 26 juni 2019). Ten opzichte van de jaarrekening 2018 zijn in de paragraaf slechts kleine aanpassingen gedaan.

De belangrijkste **risico's** zoals die momenteel worden gezien betreffen, ingedeeld naar strategisch, compliance en operationeel:

STRATEGISCH

Omgevingsgerichtheid en imago

Onze omgeving stelt steeds hogere eisen aan de uitvoering van onze taken, terwijl wij in essentie een op inhoud gerichte organisatie zijn en onze kerntaken vaak een lastig te meten of ervaren langetermijneffect hebben. Hierdoor lopen wij de kans om onvoldoende te voldoen aan de eisen en verwachtingen die onze omgeving stelt. Er zal adequaat moeten worden ingespeeld op maatschappelijke ontwikkelingen en het voldoende bewust zijn van de omgeving om bijvoorbeeld projecten te kunnen realiseren. In 2020 en de daaropvolgende jaren zullen we dit verder verbeteren.

Beschikbaarheid van ICT / informatievoorziening en de verwerking van persoonsgegevens

De ontwikkelingen in dit vakgebied gaan heel snel en grijpen diep in op de processen. De afhankelijkheid van ICT en van passende informatievoorziening maken de organisatie kwetsbaar. Adequate informatiebeveiliging, digitalisering en basisgegevens zijn noodzakelijk voor zekerheid in de bedrijfsvoering en het voorkomen van datalekken. Ook de rechtmatige verwerking van persoonsgegevens heeft onze aandacht. Hiervoor zijn al maatregelen in uitvoering; ook de komende jaren zullen op dit gebied resultaten worden geboekt. Het uitvoeren van maatregelen "achteraf" sluiten we echter niet uit.

Beschikbaarheid van technologie

Het op de juiste wijze uitvoeren van onze kerntaken is sterk afhankelijk van technische oplossingen, van de mogelijkheid om ontwikkelingen hierin te volgen en om uitval en storingen op te vangen. Voor de komende jaren ligt er daarnaast een grote opgave voor zowel de primaire als de regionale kerntaken. Hiervoor is kennis, kunde en capaciteit nodig die mogelijk niet voldoende in de organisatie aanwezig is. Technisch personeel kan in deze behoefte voorzien, maar het arbeidsaanbod verminderd waardoor het lastig wordt te voldoen aan de toenemende technische vraagstukken. Deze afhankelijkheid van technologie en de geringe beschikbaarheid van technisch personeel geven extra risico. Het waterschap geeft in de komende periode dan ook vorm en inhoud aan een bijgestelde personeelsplanning III (periode 2017-2020), met de bedoeling om goed en voldoende personeel te krijgen en te houden.

Samenwerking

We zoeken de samenwerking met andere waterschappen en met de gemeentes in ons gebied om onze doelen te realiseren. Hierdoor ontstaat een grotere bestuurlijke complexiteit én afstand tot het concrete proces. Een voorbeeld hiervan is de beoogde samenwerking in de waterketen. Indien deze onvoldoende tot stand komt, kunnen de besparingen die afgesproken zijn in het Bestuursakkoord Water niet gehaald worden. Zorgpunt hierbij is het besef van urgentie, maar ook de mogelijke wettelijke belemmeringen (zoals de btw en de vennootschapsbelasting).

Fonds Oude leidingen

Het Fonds Oude Leidingen maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke Regeling met waterschap Noorderzijlvest en is bedoeld voor het opruimen van oude en buiten gebruik gestelde persleidingen. Het fonds wordt gevoed via het rendement op het fonds. Het fonds wordt beheerd door Noorderzijlvest. Als de omvang van het fonds ontoereikend is dragen beide waterschappen naar evenredigheid bij in de kosten.

Aanspraken op externe garantstelling door derden

Voor de garantstelling voor een lening van verbonden partijen bestaat het risico dat het waterschap wordt aangesproken. Op dit moment hebben we enkel een garantstelling verstrekt op het doorlopende krediet ten behoeve van de Unie van Waterschappen en de huisvesting van de Unie.

Belastingamenwerking: Noordelijk Belastingkantoor

Het waterschap staat garant voor eventuele tekorten van het Noordelijk Belastingkantoor voor zover dit de begrotingspositie overschrijdt. Het Noordelijk Belastingkantoor kent geen eigen vermogen.

ICT-samenwerking: Het Waterschapshuis

Het waterschap staat garant voor eventuele tekorten van het Waterschapshuis voor zover dit de begrotingspositie overschrijdt. Het Waterschapshuis kent geen eigen vermogen.

Aardbevingen

Ten gevolge van de aardbevingen kan schade ontstaan aan de bestaande infrastructuur. Ook voor de nieuw aan te leggen infrastructuur is het niet duidelijk welke maatregelen genomen moeten worden voor het aardbevingsbestendig bouwen. Naast een technisch risico, is er ook een financieel risico aan verbonden.

Veenkoloniale afvalwaterleiding (VKA)

Voor de afvoer van het afvalwater uit de Veenkoloniën is in het verleden een afvalwaterleiding naar de Waddenzee aangelegd. Op deze leiding werd biologisch verontreinigd afvalwater en zout afvalwater geloosd. Het biologisch verontreinigde afvalwater wordt tegenwoordig middels reguliere technieken gezuiverd en geloosd op het oppervlaktewater. Alleen voor het zoute afvalwater is er nog geen oplossing. Dus dat zoute afvalwater, afkomstig van enkele bedrijven, wordt nog op de VKA geloosd. De huidige situatie is dat er een leiding ligt die eigendom is van het waterschap en die voor de bedrijfsvoering een risico vormt. De risico's zijn tweeledig: op de eerste plaats is er het milieurisico van een lekkage van zout water en ten tweede is er een financieel risico in de vorm van reparatiekosten. Er is een onderzoek naar de aardbevingsbestendigheid van de leiding uitgevoerd. Uit het onderzoek is gebleken dat de asbest cement leiding wel tegen schokken vanuit een aardbeving bestand is. Het waterschap beschouwt de VKA niet als een overheidstaak en wil de integrale kosten bij de gebruikers in rekening brengen. Het betreft de exploitatiekosten en te zijner tijd ook de vervangingskosten van de leiding. Of er in dit geval sprake is van een publieke taak verschilt het waterschap van mening met de bedrijven die van de VKA gebruik maken. Om dit geschil te beslechten is bij de rechter een oordeel gevraagd over deze kwestie. De rechtbank heeft op 10 februari 2016 vonnis gewezen. Daarin stelt de rechtbank vast dat het beheer en onderhoud van de VKA geen publieke taak van het waterschap is, maar ook dat het huidige gebruik van de VKA niet onrechtmatig is. De rechtbank geeft partijen sterk in overweging om weer in overleg te treden over voortgezet gebruik van de VKA. Het overleg is gestart. De bedrijven zijn wel – pro forma – in beroep gaan.

COMPLIANCE

Juridische procedures, schadeclaims en geschillen met aannemers

Ten tijde van het opstellen van de begroting 2020 lopen een aantal juridische procedures en schadeclaims die ertoe kunnen leiden dat het waterschap aansprakelijk wordt gesteld en tot betaling van deze financiële claims over moet gaan. De verschillende zaken bevinden zich in diverse stadia van de procedure (claims, beroep of hoger beroep). De procedures hebben betrekking op verschillende aansprakelijkheden zoals nadeelcompensatie, meerwerk of schade. Onze inschatting is voornamelijk dat de procedures niet in ons nadeel zullen uitvallen.

Ontwikkelingen rondom Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS)

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

Door het besluit van de Raad van State moet er een nieuw kader worden vastgesteld waarmee de uitstoot van stikstof wordt geregeld. Dit kan tot een vertragend effect leiden op onze geplande projecten.

Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) in relatie tot werkzaamheden Waterschap.

Bij projecten in uitvoering waarbij de werkzaamheden na 1 oktober 2019 doorlopen is het risico op kostenoverschrijding en vertraging aanzienlijk. De grond en/of bagger dient opnieuw onderzocht te worden of het voldoet aan de PFAS norm.

De uiteindelijke gevolgen van zowel de PAS als de PFAS voor ons waterschap zijn nog onduidelijk. In hoofdstuk 3 paragraaf A wordt hierop een nadere toelichting gegeven.

OPERATIONEEL

Schade door inzet (nood)bergingsgebieden

Ondanks het feit dat ons watersysteem robuust is kan het in uitzonderlijke gevallen van extreme neerslagsituaties noodzakelijk zijn om (nood)bergingsgebieden in te zetten. In dit geval vindt er door het waterschap moedwillig een beheerste inundatie plaats van deze vooraf ingerichte gebieden. Op basis van afspraken die hierover zijn gemaakt in een schaderegeling zal de daarbij veroorzaakte schade door het waterschap vergoed moeten worden. Hiervoor is in 2010 door het dagelijks bestuur de "Beleidsregel schadevergoeding bergingsgebieden 2010" vastgesteld op grond van de door het algemeen bestuur vastgestelde "Procedureverordening schadevergoeding 2010". De keuze voor (nood)bergingsgebieden is historisch ingegeven door een kosten- batenanalyse. Geconcludeerd is destijds dat inrichting en inzet van bergingsgebieden een bedrijfseconomisch voordeliger variant is dan het bouwen van (overgedimensioneerde) gemalen. De eventueel te maken kosten voor schade is derhalve een direct gevolg van de gemaakte keuze. Hoewel het hier feitelijk om kosten van beheermaatregelen voor een adequaat waterbeheer gaat, is gezien het (onvoorspelbare) karakter van deze post ervoor gekozen deze niet jaarlijks in de begroting (en daarmee in het tarief) op te nemen, maar onderdeel te laten zijn van de risicoparagraaf en de claim op het weerstandsvermogen. Naast inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden met een eigen vastgesteld vergoedingsregime kan het in uitzonderingssituaties noodzakelijk zijn, als de gehele capaciteit is benut, een ander gebiedsdeel aanvullend te inunderen. Gezien het feit dat dit niet is ingericht en gereguleerd met infrastructurele maatregelen, zal de schade naar verwachting hoger zijn dan bij inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden, de kans op noodzaak tot inzet is echter vele malen kleiner.

Toetsing primaire kering op aardbevingsbelasting

In 2016 hebben we een toets op de stabiliteit van de primaire kering met betrekking tot de aardbevingen uitgevoerd. De laatste stand van zaken is dat we geen schade van betekenis verwachten als gevolg van aardbevingen. We blijven het volgen maar gaan geen versterkingen op voorhand uitvoeren.

Toetsing regionale keringen

Het Masterplan Kaden zorgt ervoor dat de regionale kaden in ons beheergebied weer voldoen aan de hoogtenormen. Hiervoor is jaarlijks groot onderhoud nodig aan een deel van de kaden. De provincie

Groningen heeft in 2014 de uitgangspunten voor het toetsen van de regionale keringen vastgesteld. Voor de boezemkeringen is voor het eerst een formele toetsing (zoals bij de zeedijk) gestart, waarbij naast op hoogte ook wordt getoetst op: macro- en microstabiliteit, piping/heave, bekleding en dergelijke. Met de provincie Groningen zijn afspraken gemaakt over het vervolg van de beoordeling van de regionale keringen.

Per afgekeurd kadetraject zal er een verbetermaatregel worden uitgewerkt en als projectvoorstel aan het algemeen bestuur worden aangeboden. Intussen zijn voor de boezemkades bij het Winschoterdiep (en Rensel), de Pekel Aa, het Drents Diep en Tusschenklappen investeringen gedaan of opgenomen in de MJJ. Daarnaast verwachten we nog investeringen langs het Winschoterdiep (traject tussen Hoogezand en Winschoten).

Belastingopbrengsten

Door de economische situatie (denk aan faillissementen) kunnen de belastingopbrengsten zich anders ontwikkelen dan we in de begroting en meerjarenraming meenemen.

Daarnaast kunnen de operationele risico's bestuurlijke impact hebben. Voorbeelden hiervan zijn het niet voldoen aan wet- en regelgeving (NBW of KRW), het niet op orde hebben van het watersysteem of niet nakomen van bestuurlijke afspraken (bijv. verwachtingen die gewekt zijn in het Waterbeheerprogramma of in de studie Droge Voeten 2050).

K. Verbonden partijen

Het waterschap is uit beleidsoverwegingen samenwerkingsverbanden aangegaan met een aantal partijen.

Definitie verbonden partij: een privaatrechtelijk of publiekrechtelijke organisatie die een bijdrage levert aan onze doelstellingen en waarin het waterschap een bestuurlijk en financieel belang heeft.

De belangrijkste worden hieronder genoemd.

Gemeenschappelijke regeling met Noorderzijlvest

In de reglementen van de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest is bepaald dat het waterschap samenwerkt met een of meer andere waterschappen ten behoeve van een doelmatige uitoefening van grootschalige taakonderdelen en dat daartoe een regeling wordt aangegaan.

In de vorm van een gemeenschappelijke regeling wordt voor de volgende onderwerpen samengewerkt met waterschap Noorderzijlvest:

- Het beheer van zuiveringstechnische werken met grensoverschrijdend afvalwater.
- De verwerking van primair zuiveringsslib.
- Het ontwateren van zuiveringsslib.
- De eindverwerking van zuiveringsslib.
- Het beheer van het fonds buiten gebruik gestelde leidingen.
- Het beheer en bediening van coupures te Delfzijl.
- Het laboratorium.

Ontwikkelingen in 2020

NZV

- In 2019 is een begin gemaakt met de vervanging van vijf kamerfilterpersen op RWZI Garmerwolde, met als doel een betere ontwatering van zuiveringsslib. De vijf kamerfilterpersen maken plaats voor drie membraanfilterpersen. In 2020 wordt dit afgerond.
- In 2019 zijn we gestart met een aanbesteding voor de eindverwerking van ontwaterd zuiveringsslib. Dit doen we samen met Noorderzijvest vanuit de GR. Om het voor de marktpartijen interessanter te maken hebben we Waterschap Drents Overijsselse Delta ook betrokken, zodat we extra slibvolume creëren. Het nieuwe contract zal ingaan op 1-1-2021 en kent een lange looptijd. Mocht er geen gunning kunnen plaatsvinden, om welke reden dan ook, dan hebben we 2020 als buffer.

Laboratorium

- het uitbreiden van de analyse van gewasbeschermingsmiddelen met nieuwe stoffen;
- het opzetten en implementeren van analysemethoden voor medicijnresten;
- vervangingsinvestering t.b.v. apparatuur voor de analyse van (zware) metalen;
- onderzoek naar aanschaf en implementatie Total Organic Carbon (TOC) apparatuur t.b.v. toekomstige analyse heffingsparameters.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan NZV	€ 9.024.000,-
Geraamde bijdrage van NZV (lab.)	€ 1.525.000,-

Gemeenschappelijke regeling Noordelijk belastingkantoor

De waterschappen Noorderzijvest, Hunze en Aa's, Wetterskip Fryslân en de gemeente Groningen hebben uit overwegingen van kwaliteit, continuïteit en efficiency besloten tot samenwerking bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke belastingen in het Noordelijk Belastingkantoor (NBK). Het NBK is een bedrijfsvoeringsorganisatie, als bedoeld in artikel 8, derde lid, in samenhang met artikel 62 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Het Noordelijk Belastingkantoor heeft tot taak het uitvoeren van:

- a. heffing en invordering van alle belastingen op grond van artikel 113 Waterschapswet die door de deelnemende waterschappen aan het samenwerkingsverband zijn overgedragen;
- b. heffing en invordering van alle belastingen op grond van artikel 219 Gemeentewet die door deelnemende gemeenten (naast Groningen zijn dat Delfzijl, Appingedam en Loppersum) aan het samenwerkingsverband zijn overgedragen;
- c. de Wet waardering onroerende zaken.

Onder de taken worden mede begrepen de daartoe behorende ondersteunende processen.

Het NBK verzorgt ook de afhandeling van kwietscheldingsaanvragen voor een groot aantal gemeenten in Noord-Nederland.

Ontwikkelingen in 2020

Het jaar 2020 zal in het teken staan van het (verder) uitvoeren van aanbevelingen van de begin 2019 uitgevoerde externe onderzoeken en de second opinion hierop. Een groot aantal verbeteracties zijn noodzakelijk om uiteindelijk als Noordelijk Belastingkantoor 'in control' te komen.

In 2019 is gestart met het wegwerken van de achterstanden. In 2020 wordt dit verder opgepakt met als doel om eind 2020 het primaire proces op orde te hebben. Nadat de processen weer op orde zijn

wordt onderzocht welke structurele formatie noodzakelijk is en waar nog optimalisatiekansen liggen. Dit laatste in relatie tot het aansluiten van nieuwe deelnemers.

Naast het wegwerken van de achterstanden en de afronding van de implementatie van de belastingapplicatie zijn de volgende zes prioriteiten bepaald:

- Aansturing/management stijl
- Bedrijfsvoering processen en kern prestatie indicatoren
- ICT/ applicaties/werkplek/telefonie
- Datakwaliteit
- Ketensamenwerking belastingproces
- Organisatie brede uitwerking missie, visie en kernwaarden in noodzakelijk gedrag

Het management van het NBK gaat deze zes prioriteiten uitwerken. De financiële kaders hiervoor zijn opgenomen in de NBK begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan NBK: € 2.456.000,-.

Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)

Als deelnemer in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Het Waterschapshuis (HWH) nemen we deel aan diverse programma's.

Als waterschap dragen we bij aan de instandhoudingskosten van HWH en nemen we een aantal producten die HWH levert af. De kosten van de instandhouding worden door alle deelnemers gezamenlijk gedragen. De kosten van de projecten worden op basis van deelnameovereenkomsten doorbelast aan de diverse deelnemers/afnemers. Op grond van een afweging op basis van kosteneffectiviteit nemen we producten van Het Waterschapshuis af. Ook nemen we producten af als er sprake is van een gezamenlijk in Univerband afgesproken activiteit of product.

Ontwikkelingen in 2020:

Geen bijzonderheden. Het HWH blijft ons faciliteren en ondersteunen op de door ons gewenste thema's.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan HWH: € 559.000,-

Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking. Het dagelijks bestuur van de Unie bestaat uit een aantal bestuurders (dijkgraven of leden van het dagelijks bestuur van een waterschap) van waterschappen. Besluiten worden genomen in de ledenvergadering waarin alle dijkgraven zitting hebben.

De Unie doet toezeggingen namens alle waterschappen. Besluiten met financiële gevolgen worden over het algemeen door alle waterschappen uitgevoerd. Het is aan de waterschappen zelf te bepalen hoe daar mee om te gaan. Het financiële risico van de leden is in eerste instantie beperkt tot de contributie. Het belang van Hunze en Aa's is circa 4%.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan UvW: € 381.000,-

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

De NWB financiert overheden, instellingen voor de volkshuisvesting, de gezondheidszorg en het onderwijs. Alle aandelen van de NWB zijn in handen van overheden. Waterschap Hunze en Aa's beschikt over 1915 aandelen A en 175 aandelen B met een nominale waarde van € 240.350,-.

De leningenportefeuille van Waterschap Hunze en Aa's bestaat grotendeels uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten. Om te kunnen voldoen aan de vermogenseisen die zijn vastgelegd in het Basel III akkoord heeft de NWB in de periode 2011 - 2018 geen dividend uitgekeerd. Ook heeft de NWB in dit kader extra kapitaal aangetrokken. De NWB voldoet momenteel weer aan de vermogenseisen en keert weer dividend uit.

De directie van de NWB streeft naar een bestendig dividendbeleid door de uitkering van een jaarlijks gelijk bedrag, met als drie belangrijkste uitgangspunten:

- de toekomstbestendigheid van de bank;
- het streven naar een pay-out ratio tussen 40-60% van de nettowinst;
- periodieke evaluatie van het dividendbeleid.

Naar verwachting zal de NWB in 2020, net als in 2019, dividend uitkeren. In de begroting 2020 gaan wij uit van een dividenduitkering over 2019 van € 700.000,-. Dit is conform de uitkering die wij in 2019 over 2018 hebben ontvangen.

Daarnaast zijn er nog een aantal lichte samenwerkingsverbanden met de waterschappen Drents Overijsselse Delta (Financieel belang: € 457.000,- per saldo te ontvangen) en Vechtstromen (Financieel belang: € 1.212.000,- te betalen) inzake het zuiveren over de grens.

L. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering wordt op hoofdlijnen bepaald door de samenhang tussen het beheerprogramma, het coalitieakkoord en de begroting. Het bestuur bepaalt het "wat" en de directeur bepaalt het "hoe" qua beleidsvoorbereiding en bedrijfsvoering. In deze paragraaf wordt aangegeven hoe wij de realisatie van onze doelen willen vormgeven.

De paragraaf bedrijfsvoering gaat in op de volgende onderwerpen:

- 1. ICT**
- 2. Personeel en organisatie**
- 3. Financiën**
- 4. Communicatie**
- 5. Juridisch / inkoop**

1. Informatie naar maatschappij en veiligheid

Vrijwel alle processen van het waterschap hebben te maken met het uitwisselen van informatie, met gegevenshuishouding en ICT. De afgelopen jaren is door onder meer het internet, digitale rekentools en de komst van informatie-applicaties veel werk in sterke mate veranderd. Daarbij hebben analoge systemen plaats gemaakt voor digitale systemen en netwerken. Als waterschap hebben we step-by-

step de afgelopen jaren de informatie- en gegevenshuishouding en de ICT binnen alle geledingen van het waterschap aangepast en zoveel mogelijk geactualiseerd.

Vanwege enerzijds de forse landelijke digitale opgaven en anderzijds het gewenste integrale werken en de kostenefficiëntie is dit niet meer genoeg.

Als voorbeeld van het voorgaande zijn te noemen de externe vereisten vanuit wet- en regelgeving en de aansluitverplichting op landelijke programma's en ontwikkelingen. Deze onderdelen zullen hoe dan ook gerealiseerd moeten worden door ons waterschap. Een paar voorbeelden zijn:

- Informatieveiligheid en de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming);
- Het aansluiten op het Digitale Stelsel Omgevingswet;
- Eén omgevingsloket voor vergunningaanvragen;
- Digitale beschikbaarheid van realtime documenten (Waterbeheerprogramma), bedrijfsinformatie en kaarten.

De externe aanleidingen leiden tot interne vereisten die gesteld worden aan een dergelijk integraal gegevenshuishoudingsproces (waaronder enkelvoudige opslag, meervoudig gebruik en data realtime beschikbaar). Daarbij zal het verder inrichten van de ICT architectuur en de website moeten leiden tot een platform waarbij zowel intern als extern effectief kan worden gecommuniceerd met landelijke partners en belanghebbenden.

Acties 2020:

Om uitvoering te geven aan en ons voor te bereiden op de verdergaande digitalisering van de maatschappij is het IBP (Informatie BedrijfsvoeringsPlan) als leidraad opgesteld. Als routeplanner voor de organisatie. Deze leidraad is in gedeeld in 8 thema's:

1 Informatiearchitectuur en systeemarchitectuur, 2 Informatieveiligheid en privacy, 3 Basis op orde, 4 Digitale Dienstverlening, 5 Open Overheid, 6 Digitale Stelsel Omgevingswet, 7 ICT-trends en ontwikkelingen en 8 Bedrijfsvoering

Langs deze 8 thema's voeren we ook in 2020 de nodige acties uit.

Daarnaast is de overgang van BIWA naar BIO gerealiseerd in 2020. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is per 1 januari 2019 verplicht en vervangt voor alle overheden, waaronder de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen (BIWA).

2. Personeel

Een goede taakinvulling kan alleen met een goede kwalitatieve en kwantitatieve personeelsbezetting. Ervaren goed opgeleide medewerkers die specifieke kennis en ervaring hebben zijn onmisbaar voor een goede kwaliteit van ons werk. Willen wij onze positie als waterautoriteit waar blijven maken dan betekent dit dat wij blijvend moeten investeren in onze medewerkers. Daarnaast zijn wij op een aantal plekken kwetsbaar waar het om kennis gaat. Dit betekent dat er blijvend wordt ingezet op zowel kennis verdieping als kennisdeling.

Acties 2020:

- Opstellen van de strategische personeelsplanning 2021-2024 (SPP IV).
- Verder ontwikkelen van de benodigde personele competenties.

3. Lastenontwikkeling - kostenbewust

Uitgangspunt hierbij is de laagste kosten voor waterschap Hunze en Aa's met prima kwaliteit en met oog voor de totale maatschappelijke kosten. We realiseren onze beheerplanopgaven in ieder geval

binnen maximaal 3% verhoging van de kosten, conform ons huidige coalitieakkoord 2019-2023. Deze opgave wordt zeker uitdagender door alle veranderingen (zowel maatschappelijk als fysiek) die op ons afkomen en waar we tijdig op zullen moeten anticiperen.

Met een gemiddelde lastenontwikkeling (stijging) van +2% in 2020 voldoen wij aan dit aan ons zelf opgelegde uitgangspunt.

4. Communicatie

Het waterbewustzijn is het kernbegrip van waaruit wij communiceren. De extreme droogte in het jaar 2018 en 2019 heeft veel aandacht opgeleverd voor het waterbeheer. Dit willen we vasthouden en uitbouwen. Het vergroten van waterbewustzijn is ook in 2020 de grootste pijler voor onze communicatie. Het vergroten van de zichtbaarheid is één van de lijnen die we doorzetten naar 2020. Dit is namelijk nooit af. In 2020 vertalen we dit onder andere door naar de bebording in ons gebied.

We passen de vorm van onze communicatie aan naar de nieuwe technische ontwikkelingen: Snelle communicatie, met de inzet van social mediakanalen, virtual reality-omgevingen en films (zowel snelle films als achtergrondreportages). Daarnaast wordt de website aangepast naar deze tijd, geënt op onze dienstverlening.

Naast het overbrengen van een boodschap is het kennen, onderhouden en verbinden met onze relaties van belang. Samen met andere organisaties komen er immers grote opgaven op ons af. Een goede relatie daarbij is van belang. Elkaar weten te vinden en kennis te delen.

We willen echter verder gaan, en ruimte geven voor initiatieven vanuit de omgeving. Dit is ook een hoofdelement van de nieuwe Omgevingswet. Daarnaast blijven we in de projectcommunicatie inzetten op participatie.

Onze medewerkers zijn onze ambassadeurs. In 2020 willen we meer inzetten op interne communicatie, zodat onze medewerkers deze rol goed kunnen vervullen. Een van de onderdelen is het organiseren van bijvoorbeeld mediatrainingen.

Acties 2020:

- Visie ontwikkelen voor public affairs (relatiebeheer);
- Ontwikkelen communicatieplan voor participatievragen;
- Doorzetten van de publiekscampagnes;
- Plan van aanpak interne communicatie;
- Blijven benutten van kansen en mogelijkheden social media, nieuwsberichten, persberichten en nieuwsbrieven;
- Aanhaken bij evenementen of zelf evenementen organiseren;
- Bebording in het gebied actualiseren en mogelijk vervangen.

5. Juridisch / inkoop

Om de economische ontwikkeling in de regio te stimuleren benutten we de mogelijkheden binnen de wettelijke aanbestedingsprocedure ten volle om ervoor te zorgen dat er zoveel mogelijk werk in de regio blijft. Dit alles zonder dat dit een kostenverhogend effect heeft.

De invoering van de Omgevingswet zal in 2020 veel inzet vragen van de organisatie. De verwachting is dat de Omgevingswet per 1 januari 2021 in werking treedt.

M. EMU-saldo

Nederland moet zich als deelnemer aan de Economische en Monetaire Unie houden aan een aantal spelregels. Eén van de spelregels is dat het nationale overheidstekort in een jaar niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Als meer dan 3% tekort ontstaat, dreigen sancties vanuit Brussel.

Het overheidstekort wordt niet alleen bepaald door de nationale overheid, ook decentrale overheden dragen bij in het bepalen van het tekort. Van de decentrale overheden spelen de waterschappen hierin een bescheiden rol. Doordat voor het bepalen van het EMU tekort een andere boekhoudmethode wordt toegepast, is het goed mogelijk dat bij een sluitende begroting wel een overheidstekort kan bestaan.

In de Wet HOF zijn de spelregels opgenomen hoe Nederland een EMU-saldo van 0% kan bereiken en welke bijdrage van de decentrale overheden wordt verwacht. Voor de jaren 2019 tot en met 2022 is een afspraak gemaakt over de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden: er komt een gezamenlijke ruimte van 0,4% (0,27% voor gemeenten, 0,08% voor provincies en 0,05% voor waterschappen) van het BBP.

Voor alle waterschappen samen gaan we uit van een toegestaan tekort van rond de € 416 miljoen, dat is -0,05%. Voor Hunze en Aa's is een "referentiewaarde" te bepalen van ongeveer € 13,1 miljoen. Uit de berekening van ons EMU saldo blijkt een saldo van € 1,1 miljoen negatief. Dit is onder onze referentiewaarde van € 13 miljoen negatief.

Berekening EMU saldo 2020

(bedragen x € 1.000,-)

1. EMU exploitatiesaldo		-3.387
2. Invloed investeringen		
-/-	netto investeringsuitgaven	15.000
+	investeringsubsidies	
+	verkoop materiële en immateriële activa	
+	afschrijvingen	17.647
3. Invloed voorzieningen		
+	toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	585
-/-	onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	
-/-	betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	985
	eventuele externe vermeerderingen van	
+	voorzieningen	
4. Invloed reserves		
-/-	betalingen rechtstreeks uit reserves	
+	eventuele externe vermeerderingen van reserves	
5. Deelnemingen en aandelen:		
-/-	boekwinst	
+	boekverlies	
EMU SALDO VOLGENS BEGROTING 2020		-1.140

Hoofdstuk 4. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten (in €)

nr	omschrijving	begroting 2020	begroting 2019	rekening 2018
1	rentelasten	5.224.399	5.726.086	6.045.080
2	afschrijvingen	17.646.660	18.010.837	17.495.240
3	personeelslasten	28.940.460	27.276.418	25.571.550
4	goederen	2.568.938	2.607.934	2.559.581
5	energie	3.517.041	3.348.911	2.886.079
6	huren, pachten en lease	1.391.198	1.180.491	1.252.359
7	verzekeringen	253.323	210.171	199.797
8	belastingen	128.333	136.289	120.983
9	onderhoud door derden	4.130.447	4.364.968	5.769.951
10	overige diensten door derden en bijdragen aan derden	28.655.351	27.407.569	26.459.578
11	toevoegingen aan voorzieningen	585.000	618.000	893.940
12	onvoorzien	110.538	107.821	0
	Totaal	93.151.688	90.995.494	89.254.138

nr	omschrijving	begroting 2020	begroting 2019	rekening 2018
1	rentebaten	577.375	642.979	794.862
2	dividend	708.000	1.000.000	
3	baten in verband met salarissen en sociale lasten	76.453	54.808	138.822
4	opbrengsten goederen, werken en diensten voor derden	3.050.932	2.850.256	2.970.423
5	opbrengst uit eigendommen	64.883	58.998	70.298
6	waterschapsbelastingen Af: kwijtscheldingen	86.123.176 2.200.200	84.397.731 2.217.200	83.018.502 2.152.607
	=	83.922.976	82.180.531	80.865.895
7	bijdrage van derden	1.364.069	1.232.922	1.927.893
8	onttrekking aan reserves algemene reserves bestemmingsreserves	2.418.000 969.000	1.967.000 1.008.000	1.865.000 2.421.955
9	exploitatieresultaat	0	0	-1.801.010
	Totaal	93.151.688	90.995.494	89.254.138

Toelichting op de begroting naar kosten- en opbrengstsoorten

Hieronder volgt een analyse van de begroting 2020 op kosten- en opbrengstsoorten. De verschillen met de begroting 2019 worden hieronder verklaard. In de analyse worden alleen de grotere afwijkingen genoemd. De bedragen zijn op duizendtallen afgerond.

	Begroting 2020	Begroting 2019	Vershil
- Netto lasten	88.541.000	86.365.000	N -2.176.000
Dekking:			
- Waterschapsbelastingen	86.123.000	84.398.000	2,0%
- Onttrekking algemene reserves	2.418.000	1.967.000	
Totaal	<u>88.541.000</u>	<u>86.365.000</u>	2,5%

De hogere netto last ten opzichte van de begroting 2019 is als volgt samengesteld:

	Begroting 2020	Begroting 2019	Vershil
Lasten			
1 kapitaallasten	22.871.000	23.737.000	V 866.000
2 personeelslasten	28.940.000	27.276.000	N -1.664.000
3 goederen	2.569.000	2.608.000	V 39.000
4 energie	3.517.000	3.349.000	N -168.000
5 huren, pachten en lease	1.391.000	1.180.000	N -211.000
6 verzekeringen en belastingen	382.000	346.000	N -36.000
7 onderhoud door derden	4.130.000	4.365.000	V 235.000
8 overige diensten door derden en bijdragen aan derden	28.655.000	27.408.000	N -1.247.000
9 toevoeging aan voorzieningen	585.000	618.000	V 33.000
10 onvoorzien	111.000	108.000	N -3.000
	<u>93.151.000</u>	<u>90.995.000</u>	N -2.156.000
Baten			
11 rentebaten	577.000	643.000	N -66.000
12 dividend	708.000	1.000.000	N -292.000
13 baten i.v.m. salarissen / sociale lasten	76.000	54.000	V 22.000
14 opbrengst goederen, werken en diensten voor derden	3.051.000	2.850.000	V 201.000
15 opbrengst uit eigendommen	65.000	59.000	V 6.000
16 bijdragen van derden	1.364.000	1.233.000	V 131.000
17 kwijtscheldingen	-2.200.000	-2.217.000	V 17.000
18 onttrekking bestemmingsreserves	969.000	1.008.000	N -39.000
	<u>4.610.000</u>	<u>4.630.000</u>	N -20.000
Netto lasten	<u>88.541.000</u>	<u>86.365.000</u>	N -2.176.000

1 Kapitaallasten (V € 866.000)

11 Rentebaten (N € 66.000)

Betreft:

- afschrijvingen	V	364.000
- rentelasten	V	502.000
- rentebaten	N	-66.000
	V	<u>800.000</u>

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn berekend op basis van de uitkomst van de jaarrekening 2018 en de recente planning van de investeringen. Het voordeel bestaat uit per saldo vrijval van de afschrijvingen van de volledig afgeschreven objecten en hogere afschrijvingen als gevolg van de nieuw geplande investeringen.

Rentelasten

De rentepercentages waren de afgelopen jaren historisch laag en zijn nog steeds laag. Het renteomslagpercentage bedraagt 2,4% tegen 2,7% in 2019.

De rentetarieven zijn de afgelopen zomer extreem gedaald. In augustus 2019 is een langlopende lening afgesloten van € 25 miljoen met een looptijd van 40 jaar tegen een rentepercentage van 0,25%.

Rente over eigen financieringsmiddelen (bespaarde rente)

Door het systeem van totaalfinanciering worden de reserves ingezet voor de financiering en niet afzonderlijk op de bank gezet. Om de totale financieringskosten (rentelasten) in beeld te houden wordt administratief een verrekening gemaakt tussen rentelasten en rentebaten. De berekende administratieve rente over de reserves wordt als rentebate verantwoord en opgeteld bij de rentelasten.

2 Personeelslasten (N € 1.664.000)

	Begroting 2020	Begroting 2019	Vershil
- salarissen en sociale lasten	27.373.000	25.725.000	N -1.648.000
- overige personeelslasten	1.232.000	1.221.000	N -11.000
- personeel van derden	335.000	330.000	N -5.000
	<u>28.940.000</u>	<u>27.276.000</u>	N -1.664.000

De stijging van de salarissen en sociale lasten bestaat uit:

- reguliere stijging	N -1.508.000
- verhoging formatie met 2 fte	N -140.000

Totale stijging N -1.648.000

Reguliere stijging

Op basis van de geactualiseerde begroting 2019 is voor de jaarlijkse stijging van de salarissen en sociale lasten uitgegaan van 4%. Dit op basis van het onderhandelingsresultaat tussen de "Vereniging werken voor waterschappen" en de vakbonden. De cao heeft een looptijd van één jaar en geeft een loonstijging per 1 januari 2020 van 2,5% en per 1 juli 2020 van 1%. Met de in de begroting opgenomen stijging van 4% kunnen naar verwachting reguliere ontwikkelingen, zoals aanpassingen in de sociale lasten (o.a. zorg- en pensioenpremies) en de verhoging van de salarissen (cao-uitkomsten) worden gedekt. Verder is rekening gehouden met uitkeringen voor ambtsjubilea en bij uittreding op basis van de gegevens van het betreffende jaar.

Formatie

De formatie is in de begroting 2020 verhoogd met 2 fte naar 329,5 fte.

De personele begroting stijgt enerzijds met 1 fte wegens door ons via de Unie aangegane verplichting inzake de bijdrage aan de invoering van de Aanpassingswet (betreft de Wet Open Overheid die moet leiden tot documentaire transparantie en controleerbaarheid).

Anderzijds betreft het 1 fte waarvoor in 2019 de exploitatiebegroting is verlaagd ten behoeve van personele inzet (in eigen beheer uitvoeren werkzaamheden) zoals reeds gemeld in de begroting 2019.

Dekkingsgraad ABP

Bepalend voor de pensioenpremies is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad geeft de verhouding aan tussen bezittingen en (toekomstige) pensioenverplichtingen van het ABP. Als de beleidsdekkingsgraad onder een bepaald percentage komt moet het ABP met een herstelplan komen, met daarin mogelijk korten op de pensioenen en een hogere premie. De beleidsdekkingsgraad is per 31 juli 2019 99,7%. De beleidsdekkingsgraad is de afgelopen periode gedaald. De belangrijkste oorzaak voor de lage dekkingsgraad is de lage rente. De kritische grens ligt rond 95%. Daarmee komt het mogelijk korten op de pensioenen voor 2020 in beeld. De stand van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019 bepaalt of daadwerkelijk gekort gaat worden op de pensioenen. Is die lager dan 95%, dan is verlaging in 2020 daadwerkelijk aan de orde. Dit gebeurt in de loop van 2020, nadat het ABP een herstelplan heeft opgesteld en ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB). Een verlaging van de pensioenen kan over 10 jaar uitgesmeerd worden.

Een verdere forse verhoging van de pensioenpremies is naar verwachting echter niet in beeld. Het meerjarig premiebeleid van het ABP voorzagt in een stapsgewijze structurele verhoging van de premie in 3 jaar. De verhoging in 2019 was de laatste stap. De uitwerking van het pensioenakkoord van juni 2019 is echter nog onduidelijk en kan voor een aanpassing van de pensioenpremies zorgen.

Overige personeelslasten

Personeel derden

De stijging betreft met name de inflatie en een aantal kleinere bijstellingen.

3 Goederen (V € 39.000)

Tussen de post onderhoud derden en goederen bestaat een relatie doordat het onderhoud deels door eigen personeel wordt uitgevoerd en deels wordt uitbesteed. Bij uitbesteding worden de totale kosten verantwoord op onderhoud derden, inclusief de door de derde gebruikte materialen. Het voordeel ad € 39.000 wordt in de analyse van de post onderhoud door derden meegenomen.

4 Energie (N € 168.000)

Dit betreft voor € 203.000 een stijging van met name de elektriciteitskosten.

De raming is gebaseerd op het werkelijk verbruik over voorgaande jaren en de vastgelegde prijsafspraken over 2020 met de energieleverancier.

Het effect van de geplande maatregelen (zonnepanelen en uitbreiding WKK's) is meegenomen.

Daarnaast is een jaarlijkse besparing op het verbruik van 2% meegenomen als gevolg van diverse kleinere reguliere maatregelen. In 2020 stijgen de inkoop tarieven van energie. Dit is het gevolg van het tijdstip van het vastklikken van de tarieven voor de optiejaren in het contract met onze energieleverancier door het inkoopcollectief.

De jaren hierna zijn we uitgegaan van gelijkblijvende energietarieven aan 2020. Door de geplande maatregelen (besparingen eigen verbruik) vlakkt het effect van de stijging van de energietarieven in 2020 in de jaren erna weer af.

Daarnaast is er een besparing op dieselolie als gevolg van de vervanging van eigen dienstauto's door lease van € 35.000.

5 Huren, pachten en lease (N € 211.000)

Dit betreft onder andere het vervangen van onze eigen dienstauto's door leaseauto's conform het bestaande beleid. Daarnaast is het voertuigpark uitgebreid voor onder andere de exotenbestrijding en is er een toename van het aantal elektrische auto's die beschikbaar zijn voor dienstreizen voor het personeel. De extra leasekosten bedragen € 200.000. Hiervan kan € 75.000 gedekt worden uit de bestaande budgetten, doordat de exploitatielasten voor de eigen voertuigen dalen. Daarnaast is er een besparing op de kapitaallasten, aangezien geen investering behoeft te worden gedaan voor de eigen

voertuigen. De werkelijke extra structurele exploitatielasten worden hiermee gedekt.

6. Verzekeringen en belastingen (N € 36.000)

Het nadeel betreft met name een forse stijging van de verzekeringspremies voor het materieel.

7 Onderhoud door derden (V € 235.000)

Het voordeel bedraagt	V	235.000
Voordeel op Goederen (zie post 3 Goederen)	V	39.000
Per saldo voordeel	V	<u>274.000</u>

Dit betreft met name het budget voor het herprofilen van boezemkades. Hiervoor is reeds geld opgenomen in de MJJ. Dit betreffen namelijk werkzaamheden die leiden tot een meerjarig nut, waardoor hier ook op afgeschreven dient te worden. Dit budget is overgeheveld vanuit de exploitatie naar de MJJ. Het voordeel in de exploitatie bedraagt € 300.000.

8 Overige diensten door derden en bijdragen aan derden (N € 1.247.000)

De kosten ten opzichte van de begroting 2019 zijn € 1.247.000 hoger.

Diverse afwijkingen

- Onderzoek visveiligheid gemalen	N	-30.000
- Vijfjaarlijkse inspectie persleidingen	N	-30.000
- Onderhoud bruggen	N	-20.000
- Inspectie e.d. biogasinstallaties	N	-23.000
- Sanering asbestdaken	N	-88.000
- Bijdrage kennisimpuls waterkwaliteit	N	-26.000
- Onderzoek bioassays (medicijnresten)	N	-50.000
- Bedrijfswageninrichtingen leaseauto's met name Arbotechnisch	N	-30.000
- Bijdrage Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening (DSO-LV)	N	-50.000
- Zuiveren afvalwater door Vechtstromen	V	47.000
- Jaarlijkse inspecties slibbuffers; n.a.v. inspecties Omgevingsdienst Groningen	N	-40.000
- Verlaging budget schoonmaak bellenbeluchting rwzi's; ervaringscijfers	V	50.000
- Medefinanciering van het Nationaal Hydrologisch Instrumentarium (NHI) van de STOWA	N	-30.000
	N	<u>-320.000</u>

De grotere c.q. bijzondere afwijkingen zijn:

- Toetsen veiligheid primaire keringen; éénmalig extra bedrag in 2020	N	-175.000
- Bijdrage NBK	N	-409.000
- Aanpassingen budgetten beheerprogramma 2016-2021	V	206.000
- Zuiveren afvalwater door Noorderzijlvest	V	187.000
- Coalitieakkoord 2019 - 2023	N	-460.000
- Inflatie en diversen	N	-276.000

N -927.000

Totaal

N -1.247.000

Toetsen veiligheid primaire keringen; éénmalig extra bedrag in 2020

Beheerders van primaire waterkeringen moeten tenminste eens in de twaalf jaar beoordelen of hun keringen voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Dat schrijft de Waterwet voor. De manier waarop deze beoordeling moet worden uitgevoerd, is vastgelegd in het Wettelijk Beoordelings Instrumentarium (WBI). Voor de huidige beoordelingsronde, die begin 2017 is gestart, is de inspanning ingrijpender dan vorige keren. Reden is de nieuwe veiligheidsnormering die per 1 januari 2017 is ingevoerd. Deze normering gaat uit van een overstromingsrisicobenadering, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de kans op een overstroming, maar ook naar de gevolgen ervan. In 2050 moeten alle primaire waterkeringen

aan de nieuwe veiligheidsnormen voldoen. De verwachting is dat onze keringen over de volledige lengte van 28 kilometer worden afgekeurd. De versterkingen van primaire keringen worden gecoördineerd onder het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP). Om in aanmerking te komen voor versterking dient de beheerder de noodzaak hiervoor met het wettelijk beoordelingsinstrumentarium aan te tonen. In de begroting 2019 is hiervoor € 250.000 geraamd. De planning van de werkzaamheden geeft aan dat voor 2020 éénmalig € 175.000 extra is benodigd.

Bijdrage NBK

Onze bijdrage 2020 voor het Noordelijk Belastingkantoor (NBK) is € 409.000 hoger ten opzichte van 2019. De vorige begrotingen (2018 en 2019) waren nog gebaseerd op de oorspronkelijke businesscase uit 2016. Bij het opstellen van deze begrotingen waren er nog maar zeer beperkte ervaringscijfers beschikbaar. Het afgelopen anderhalf jaar is gebleken dat de gehanteerde uitgangspunten van de vorige begrotingen niet konden worden toegepast. De moeizame ingebruikname van de belastingapplicatie en de ICT-performance heeft veel meer personele inzet en externe inhuur gevraagd dan waar van te voren rekening mee was gehouden.

De ontwikkelingen en resultaten over 2018 zijn voor de directie en het bestuur van het NBK reden geweest om eind 2018 twee onderzoeken te starten, een ICT-risicoanalyse en een organisatie-analyse. Vervolgens is hierop een second opinion uitgevoerd. De uitkomsten van deze second opinion vormen de basis van de begrotingswijziging 2019 en de begroting 2020.

Aanpassingen budgetten beheerprogramma 2016-2021

De benodigde budgetten voor de uitvoering van het beheerprogramma 2016-2021 zijn over de desbetreffende jaren geraamd. Ten opzichte van de raming van 2019 is de raming voor 2020 € 206.000 lager.

Zuiveren afvalwater door Noorderzijlvest

Onze jaarlijkse bijdrage in de kosten van de Gemeenschappelijke Regeling wordt berekend op basis van de geraamde kosten. De bijdrage is t.o.v. de begroting 2019 € 187.000 lager.

Coalitieakkoord 2019 - 2023

De kosten van de in het Coalitieakkoord 2019 - 2023 "Door water verbonden" opgenomen ambities bedragen voor de begroting 2020 € 460.000.

9 Toevoeging aan voorzieningen (V € 33.000)

Dit betreft de voorziening oninbare belastingdebiteuren. De raming is, op basis van ervaringscijfers over de afgelopen jaren, met € 33.000 naar beneden bijgesteld.

11 Rentebaten (N € 66.000)

De rentebaten zijn in samenhang met de rentelasten toegelicht (zie punt 1).

12 Dividend (N € 292.000)

Tot en met 2011 keerde de NWB jaarlijks een dividenduitkering uit van ca. € 1,4 miljoen. Door strengere internationale eisen gesteld aan banken, werd de NWB verplicht een hoger eigen vermogen aan te houden. Inmiddels voldoet de NWB aan de (strengere) eisen inzake het eigen vermogen en wordt vanaf 2019 weer dividend uitgekeerd. Het huidig dividend bedrag is echter gehalveerd ten opzichte van het in het verleden uitgekeerd bedrag (totaal € 40 miljoen tegen € 20 miljoen). Ons aandeel hierin is € 0,7 miljoen. In de begroting 2019 werd uitgegaan van een dividenduitkering van € 1 miljoen. De NWB gaat voor de komende jaren uit van een stabiele dividenduitkering.

14 Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden (V € 201.000)

- Aandeel laboratorium Noorderzijlvest	V	78.000
- Diverse aanpassingen op basis ervaringscijfers voorgaande jaren en inflatie	V	123.000
	V	<u>201.000</u>

16 Bijdragen van derden (V € 131.000)

Het voordeel ten opzichte van de begroting 2019 bedraagt € 130.000. Dit betreft:

- Urenvergoeding HWBP	V	17.000
- Regulier terugkerende kosten Nedmag	V	50.000
- Hogere bijdrage beverrattenbeheersing	V	20.000
- Inflatie en diversen	V	44.000
	V	<u>131.000</u>

18 Onttrekking bestemmingsreserves (N € 39.000)

Ingaande 2015 wordt een aantal uitgaven niet meer geactiveerd. Dit betreft de eigen uren van de projectleiders, de bouwrente en de jaarlijks terugkomende ICT uitgaven van kleinere hardwareposten. Afsproken is dat deze extra lasten worden gedekt uit de bestemmingsreserves afkoopsommen. Aangezien de afkoopsommen volledig de taak watersysteembeheer betreffen kan ook alleen het deel van de extra lasten van deze taak ten laste van de afkoopsommen worden gebracht.

Rekening houdende met de lagere afschrijvingen als gevolg van het niet meer activeren, bedraagt de aanwending uit de afkoopsommen € 969.000. Deze aanwending zal jaarlijks dalen als gevolg van de jaarlijks hogere besparing op de afschrijvingen.

Hoofdstuk 5. Vaststellen begroting 2020

Het algemeen bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's;

Gezien de door het dagelijks bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's opgemaakte ontwerpbegroting voor het jaar 2020:

Overwegende:

- Dat de ontwerpbegroting gedurende 14 dagen ter inzage gelegd is, nadat daarvan openbare kennisgeving heeft plaatsgevonden.
- Dat tegen het ontwerp van de begroting geen bezwaren zijn ingebracht c.q. de ingebrachte bezwaren zijn overwogen.
- Gelet op artikel 101 van de Waterschapswet.

Besluit:

1. De begroting 2020 van het Waterschap Hunze en Aa's als volgt vast te stellen overeenkomstig het door het dagelijks bestuur aangeboden ontwerp,

A. De netto-kosten per programma:

Programma veiligheid	€ 11.413.293,-
Programma watersysteembeheer	€ 56.258.686,-
Programma organisatie	€ 25.091.619,-
Waarvan doorberekend aan veiligheid en watersystemen	€ 6.640.421,-

Totaal netto-kosten programma's € **86.123.176,-**

B. De netto-kosten per taak:

Watersysteembeheer	€ 45.876.373,-
Zuiveringsbeheer	€ 40.246.803,-

Totaal netto-kosten te dekken uit de heffingen € **86.123.176,-**

C. Kosten- en opbrengstesoorten

Totaal lasten	€ 93.151.688,-
Totaal baten (excl. de heffingen)	€ 9.228.712,-
Totaal heffingen	€ 86.123.176,-
Verwachte kwijtschelding	€ -2.200.200,-
Totaal baten (incl. de heffingen)	€ 93.151.688,-

2. De geplande investeringen 2020 (bijlage 1) als volgt vast te stellen:

a. Voor de investeringen in de categorie C kredieten beschikbaar te stellen van € 8.277.500,-.

b. Definitieve besluitvorming van de investeringsvoornemens onder categorie E1 zal plaatsvinden via afzonderlijk voor te leggen kredietvoorstellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's d.d. 20 november 2019.

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

BIJLAGEN BEGROTING 2020

BIJLAGE 1: INVESTERINGSSCHEMA 2020

Categorie A - Projecten waar reeds besluitvorming over heeft plaatsgevonden en volgens planning verlopen
Getoond worden de geplande uitgaven van reeds beschikbaar gestelde kredieten.

		2020
	Omschrijving / projectnaam	Investering
	Programma Veiligheid	
246	Westerwoldse Aa	58.232
500	Masterplan Kaden	2.665.623
679	Slochterdiep en zijtakken	33.636
	Subtotaal	2.757.491
	Programma Watersystemen	
306	Ecologische Hoofdstructuur	205.000
314	Stedelijke wateropgave	31.500
636	Renovatie RGM's	340.000
708	UPDA	40.540
715	Baggeren Kieldiep	50.000
716	Baggeren Ruiten Aa en Bourtanger kanaal	300.000
740	Natuurvriendelijke oevers	490.000
741	Vispassages	227.454
742	Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa	208.307
744	Maatregelen waterlichaam Hunze	200.003
745	Maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer	200.000
755	Versterken boezemkades Winschoterdiep Pekel Aa	352.000
756	Versterken boezemkades Drentsdiep	200.000
757	Versterken boezemkades Tusschenklappen voorbereiding	50.000
758	Versterken boezem- en kanaaloevers oeverfix	600.000
773	DAW bijdrage regionale regeling	183.402
776	Opwekking duurzame energie werkplaats Veele	140.250
798	App debiet- en waterkwaliteitsmetingen	25.000
819	Visveiligheidsmaatregelen bij gemaal Duurswold	90.000
823	Maatregelen Hondshalstermeer	430.000
	Subtotaal	4.363.456
	Programma Organisatie	
612	Nieuwbouw laboratorium	108.810
620	Zoek en Vind in GIS/Mylex	20.000
751	Vervanging onderhoudsbeheersysteem	175.000
770	Vervanging ketels waterschapshuis	676.176
771	Vernieuwing gebouwbeheerssysteem Waterschapshuis	70.000
796	BGT 2e tranche	100.000
810	Zonnecarports parkeerterrein	500.000
	Subtotaal	1.649.986
	Totaalvolume investeringen per jaar:	8.770.933

BIJLAGE 1: INVESTERINGSSCHEMA 2020

Categorie C - Nieuwe projecten die overeenkomstig de lijn van onderhoud en beheer als normale vervangingen / aanpassingen gelden en beheersmatige investeringen die elk jaar in één keer ter besluitvorming worden voorgelegd bij het aanbieden van de begroting

	Omschrijving / projectnaam	2020
		Investering
	Programma Veiligheid	
602	Vervanging hekwerk zeedijk	50.000
692	Herprofileren boezemkades	550.000
718	Groot onderhoud zeeobjecten	200.000
	Subtotaal	800.000
	Programma Watersystemen	
426	Baggeren stedelijk gebied	225.000
467	Groot onderhoud stuwen	200.000
496	Groot onderhoud sluizen	250.000
647	Schouwbare schouwsloten	30.000
711	Onderhoudsmachines	1.200.000
712	Vervangen diverse beschoeiingen	500.000
713	Oplossen knelpunten landelijk gebied	250.000
716	Baggeren Ruiten Aa en Bourtanger kanaal	500.000
723	Groot onderhoud RWZI's	710.000
733	Stedelijk waterbeheer	100.000
749	Renovatie RGM's	570.000
763	Vervangen daken	150.000
801	Vervanging telemetrie onderstations	200.000
821	Aanpassing RGM	302.500
831	Baggeren kanalen en stedelijk gebied	500.000
837	Slibbuffer RWZI Gieten	100.000
848	Wateraansluiting RWZI Foxhol	35.000
849	Watersysteem modellering	60.000
	Subtotaal	5.882.500
	Programma Organisatie	
721	Lokaliseren en inmeten eigen kabels	10.000
739	Aanschaf laboratoriumapparatuur	200.000
746	Landmeetapparatuur	20.000
748	ICT investeringen	1.025.000
793	Uitbreiding open info portaal	20.000
794	Basis registratie ondergrond	40.000
795	Geo Info & Metadata	30.000
833	Financieel systeem/projectadministratie	200.000
839	Beheer BGT	50.000
	Subtotaal	1.595.000
	Totaalvolume investeringen per jaar:	8.277.500

Toelichting C investeringen begroting 2020

Programma Veiligheid

602 Vervanging hekwerk zeedijk (€ 50.000,-)

Bij het gereedkomen van de zeedijk ca. 25 jaar geleden zijn er veel hekwerken geplaatst. Deze bestonden uit hardhouten palen met gaas. Nu, na al die jaren, zijn de palen grotendeels ingerot en is het hekwerk toe aan een grootschalige vervanging. Het budget is bedoeld om materialen in te kopen, zodat we zelf buiten het maaiseizoen in eigen beheer het nieuwe hekwerk kunnen plaatsen.

692 Herprofileren boezemkaden (€ 550.000,-)

We hebben de veiligheid van onze regionale keringen geanalyseerd en hierover gerapporteerd aan de Provincie Groningen. Om onze boezemkeringen op hoogte en stabiel te houden moeten ze periodiek opgehoogd en geherprofileerd worden als gevolg van autonome zetting.

In 2020 willen we een aantal trajecten aanpakken. De exacte locaties worden in het najaar van 2019 naar aanleiding van inspecties bepaald.

718 Groot onderhoud zeeobjecten (€ 200.000,-)

In 2014 zijn vijf zeeobjecten zowel civiel, bouwkundig, mechanisch als elektrisch geïnspecteerd en op tijd en geld weggezet. In 2015 zijn de overige zeeobjecten, nog zes stuks, op dezelfde wijze inzichtelijk gemaakt. De uitkomst van deze inspecties is enerzijds een stuk achterstallig onderhoud en anderzijds de uitvoering van groot onderhoud voor de komende jaren inzichtelijk te maken. De komende jaren wordt het groot onderhoud geraamd op € 200.000,- per jaar. In 2020 staan onder andere de volgende werkzaamheden op de planning: uitvoering vervanging besturing Nieuwe Stanzijl, voorbereiding vervanging besturing Oosterhorn en reparatiewerkzaamheden aan de keersluis te Termunterzijl.

Programma Watersystemen

426 Baggeren stedelijk gebied (€ 225.000,-)

Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de hoofdwatervangingen in het stedelijk gebied. Hiervoor heeft het waterschap met bijna alle gemeenten onderhoudsovereenkomsten gesloten voor het stedelijk water (alleen Pekela/Veendam nog niet). Het beheer en onderhoud bestaat voornamelijk uit peilbeheer, maaionderhoud en baggerwerkzaamheden. We voeren het baggerwerk op een projectmatige wijze en in overleg met de gemeenten uit. In 2020 zijn hiervoor de watervangingen en vijvers in onder meer Assen gepland.

467 Groot onderhoud stuwen (€ 200.000,-)

Jaarlijks wordt van een aantal relatief oude stuwen de stuwkleppen en de verdere constructie geïnspecteerd en zo nodig gereviseerd. Uit de inspecties blijkt vooral dat van de oudere stuwkleppen (ouder dan ca. 35 jaar) de zij-afdichtingen, de gebruikte bouten en moeren en de corrosiebescherming aan vervanging toe zijn. De revisie van een aantal brede stuwen (breder dan 4,5 meter) is afgerond. Momenteel worden de werkzaamheden aan kleinere stuwen opgepakt (smaller dan 4,5 meter). Hieruit blijkt dat naast bovengenoemd staalwerk ook het civiele werk aandacht nodig heeft. Er heeft een prioritering plaatsgevonden op basis van inspecties.

496 Sluizen groot onderhoud (€ 250.000,-)

Op basis van regelmatige inspecties en een onderhoudsschema worden de prioriteiten bepaald. De werkzaamheden worden buiten het vaarseizoen uitgevoerd.

Het plan voor 2020 omvat onder andere het aanpakken van de benedendeuren van het 3^e verlaat Stadskanaal en de bovendeuuren van de Vlagtweddersluis.

647 Schouwbare schouwsloten (€ 30.000,-)

Met deze investering wordt achterstallig onderhoud hersteld bij sloten die niet in schouwbaar staat zijn en door het waterschap als schouwsloot zijn aangewezen. Deze worden eenmalig dusdanig geschoond door het waterschap dat ze in opvolgende jaren geschouwd kunnen worden, en dus geschoond moeten worden door de aanliggende eigenaren zelf. Het betreft schouwsloten verspreid over het waterschapsgebied. Het aantal aan te wijzen schouwsloten neemt overigens per jaar af.

711 Onderhoudsmachines (€ 1.200.000,-)

Op basis van het aantal draai-/gebruiksuren en onderhoudshistorie wordt jaarlijks een aantal onderhoudsmachines vervangen.

712 Vervangen diverse beschoeiingen (€ 500.000,-)

Voor de noodzakelijke vervanging van diverse beschoeiingen wordt jaarlijks € 500.000,- gepland. Onderzocht is wat de beste methode is om oevers te fixeren. De resultaten van dit onderzoek zijn in het bestuursvoorstel van 3 oktober 2012 (beheer en onderhoud oevers langs hoofdwatgangen) verwerkt en kunnen leiden tot een aangepaste planning op langere termijn.

713 Oplossen knelpunten landelijk gebied (€ 250.000,-)

Betreft het aanbrengen van eenvoudige verbeteringen aan het watersysteem waarmee knelpunten voor ingelanden in het landelijk gebied snel kunnen worden opgelost. Het gaat dan bijvoorbeeld om het leggen van een duiker, het verdiepen van een watergang of het aanbrengen van een eenvoudige stuw.

716 Baggeren Ruiten Aa en Bourtanger kanaal (€ 500.000,-)

Onze kanalen worden gebaggerd met een relatief lage frequentie van ca. 1 x in de 30 jaar. Vanaf 2018 zijn onderzoeken uitgevoerd voor de Ruiten Aa en het Bourtanger kanaal als voorbereiding op het baggerwerk. In 2019 vindt verdere voorbereiding plaats en worden de werkzaamheden aanbesteed, waarna gestart wordt met de uitvoering van het baggerwerk. Omdat het hier om een omvangrijk project gaat zullen de werkzaamheden naar verwachting in 2020 en 2021 uitgevoerd worden. In de planning is geen rekening gehouden met eventuele gevolgen van de problematiek en wetgeving omtrent Pfas (poly- en perfluoralkylstoffen) en Pfos (perfluoroctaansulfonaten).

723 Rwzi's groot onderhoud (€ 710.000,-)

Volgens het programma Groot Onderhoud Rwzi's wordt voor diverse installatiedelen vervanging of levensduur verlengend groot onderhoud voorzien. Het gaat hierbij onder andere om gepland onderhoud van: beluchtingselementen op meerdere zuiveringen, lava en cocos filters van Hoogezand, de gashouder van Assen en de roostergoed verwijdering van Gieten. Daarnaast zullen een aantal zaken, afhankelijk van de feitelijke toestand, worden gereviseerd of vervangen, zoals monsternamekasten, voortstuwvers, en pompen.

733 Stedelijk waterbeheer (€ 100.000,-)

Met de overdracht van het stedelijk water van gemeenten naar ons waterschap zijn ook investeringen gemoeid om de situatie te laten voldoen aan de eisen. Het betreft dan vooral het wegwerken van achterstallig onderhoud aan waterbodems en kunstwerken. In overleg met de gemeenten wordt

beoordeeld welke investeringen noodzakelijk zijn en op basis hiervan zal een prioritering worden gemaakt. De investeringen vloeien voort uit de notitie stedelijk waterbeheer.

749 Renovatie rioolgemalen (€ 570.000,-)

Uit een uitgebreide inventarisatie blijkt dat er de komende vijf jaar 32 rioolgemalen, deels of geheel, gerenoveerd moeten worden. In het actuele meerjareninvesteringschema (MJI) is voor de komende vijf jaar (2020 t/m 2024) onder het project 749 € 570.000,- per jaar geraamd. Totaal € 2.850.000,-. Er is een berekening gemaakt van wat het budget voor de aankomende jaren moet zijn om alle 107 rioolgemalen in stand te houden middels groot onderhoud. Dit is gedaan door 23 representatieve gemalen, met uiteenlopende capaciteiten, te inventariseren. Aan de hand van deze 23 gemalen is het onderhoudsplan geëxtrapoleerd naar alle 107 rioolgemalen.

Bij de inventarisatie van de 23 gemalen is gekeken naar:

- Theoretische restlevensduur.
- Resultaten uit inspectierapporten.
- Elektro-kasten informatie aangeleverd door de installatie verantwoordelijke.
- Afname verplichting en verwachting voor de toekomst.
- Storingsmeldingen.

Een gemaal dat qua leeftijd gerenoveerd zou moeten worden, maar dat bij inspectie in goede staat blijkt te zijn, zal niet gerenoveerd worden. Mocht bij latere inspecties toch blijken dat de staat van dit gemaal sterk vermindert, dan zal renovatie alsnog plaatsvinden. Voor deze gemalen op leeftijd die nu nog in goede staat zijn, hebben we daarom 50% van de kosten in plaats van 100% van de verwachte renovatie kosten meegerekend.

Op basis van de huidige staat van de gemalen (inclusief de schatting uit de extrapolatie) moeten er 32 gemalen (deels) gerenoveerd worden.

Jaarlijks zal, op basis van inspecties, storingsgeschiedenis en informatie uit het onderhoudsbeheersysteem (OBS), een planning worden gemaakt van de werkelijk aan te pakken rioolgemalen. Uit de inventarisatie is berekend dat het benodigde budget voor de komende vijf jaar € 2.850.000,- is.

We zullen jaarlijks in de jaarrekening rapporteren welke gemalen het afgelopen jaar gerenoveerd zijn en wat de kosten daarvan geweest zijn.

763 Vervangen daken (€ 150.000,-)

In 2020 willen we de (asbest) daken vervangen van onder andere de werkplaatsen in Veele en Siddeburen. De kosten voor het verwijderen van de bestaande asbest daken zullen betaald worden uit de exploitatie. Het budget van € 150.000,- is bedoeld voor het aanbrengen van de nieuwe dakbedekking ter vervanging van de bestaande dakbedekking. Daarnaast wordt nog onderzocht in hoeverre duurzaamheidsmaatregelen als isolatie, verwarming en energieopwekking middels zonnepanelen op de daken mee kunnen worden genomen.

801 Vervanging telemetrie onderstations (€ 200.000,-)

Het waterschap maakt gebruik van een hoofdpostsysteem. Dit is een centraal systeem om het waterkwantiteits- en waterkwaliteitsbeheer vanaf een afstand te kunnen monitoren en sturen. Om te kunnen communiceren met dit systeem zijn een aantal objecten in het veld uitgerust met onderstations. Dit communiceren, gebeurt via analoge en digitale lijnen. Na 2019 worden de analoge datalijnen niet meer ondersteund door de provider (KPN). In 2018 en 2019 is daardoor een inhaalslag gemaakt met de vervanging van de objecten. Hiervoor is een krediet beschikbaar gesteld van € 1.575.000,-. Na de inhaalslag in 2018 en 2019 zullen gemiddeld 20 onderstations per jaar, van de bestaande 360, vervangen moeten worden. Dit zijn normale vervangingsinvesteringen en hiervoor is jaarlijks € 200.000,- opgenomen.

821 Aanpassing rioolgemalen (€ 302.500,-)

Zowel rioolgemaal Kalkoven als rioolgemaal Winschoten zijn uitgerust met 2 pompen die in een rook- en warmteafvoer (RWA)-situatie beide moeten draaien. Dat betekent dat we op de deze locaties geen redundantie hebben, terwijl dat wel het beleid van het waterschap is. Beide rioolgemalen zullen met een derde pomp worden uitgerust.

831 Baggeren kanalen en stedelijk gebied (€ 500.000,-)

Het betreft hier het baggeren van het kanaal A in Emmercompasuum en de brede watergangen in het kassengebied bij Klazienaveen. Het betreft hier vervuilde bagger die afgevoerd moet worden naar erkende verwerkingsplaatsen. Deze werkzaamheden worden op projectmatige wijze voorbereid en aanbesteed. De baggerwerkzaamheden worden door een marktpartij (aannemer) uitgevoerd.

837 Slibbuffer RWZI Gieten (€ 100.000,-)

Tijdens een inspectie is geconstateerd dat de slibbuffer van RWZI Gieten gebouwd is op een zandbed en is voorzien van een laag folie om lekkage te voorkomen. Aangezien de risico's op lekkage te groot zijn en de regels steeds verder worden aangescherpt, dient de buffer te worden vervangen.

848 Wateraansluiting RWZI Foxhol (€ 35.000,-)

De huidige watervoorziening op de RWZI Foxhol wordt verzorgd door Avebe. De toevoer loopt vanaf een breektank over het terrein van de zuivering van Avebe naar de RWZI van het waterschap. De voorziening is vorig jaar door drinkwaterbedrijf Groningen afgekeurd vanwege de breektank en het feit dat de leiding over een terrein loopt waar zich een RWZI bevindt. Hiervoor gelden aangescherpte regels. Een eigen aansluiting kan worden gerealiseerd, maar moet een afstand van ruim 600 meter overbruggen.

849 Watersysteem modellering (€ 60.000,-)

De huidige software voor de watersysteem modellering wordt niet meer goed ondersteund en is aan vervanging toe. In samenwerking tussen de waterschappen en het bedrijfsleven wordt gewerkt aan de (door)ontwikkeling van een alternatief. Onze bijdrage aan de ontwikkeling is € 60.000,-. Dit project wordt daarnaast gesubsidieerd in het kader van de Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI)-regeling (subsidieregeling van de rijksoverheid). In ruil voor onze bijdrage kunnen wij gewenste functionaliteit laten realiseren, krijgen wij gedurende een periode van ca. 5 jaar gratis toegang tot releases van de software en kunnen wij een of meerdere pilots aandragen voor modelbouw. Tevens hebben wij de mogelijkheid gedurende het project te leren zelfstandig watersysteemmodellering uit te voeren met de nieuwe software.

Programma Organisatie

721 Lokaliseren en inmeten eigen kabels (€ 10.000,-)

Gebleken is dat eigen elektriciteitskabels en telecomkabels naar stuwen, die liggen in ons eigendom, niet allemaal in beeld zijn. Volgens de wet WION (Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten) is er een wettelijke verplichting deze te lokaliseren, in te meten en beschikbaar te stellen aan het Kadaster. Het kadaster heeft namelijk de loketfunctie van het WION. In 2018 is dit project gestart. In 2020 zal dit project worden afgerond.

739 Aanschaf laboratoriumapparatuur (€ 200.000,-)

We nemen jaarlijks € 200.000,- op aan vervangingsinvesteringen/ beheersmatige investeringen voor het laboratorium. In 2020 is het noodzakelijk te investeren in de vervanging van de analyseapparatuur

ten behoeve van het bepalen van zware metalen. De huidige apparatuur is aan het einde van de levensduur. Bedrijfszekerheid wordt een probleem en de onderhoudskosten zijn te hoog. Daarbij zullen we naar verwachting met nieuwe apparatuur beter kunnen voldoen aan de vraag naar lagere rapportagegrenzen voor verschillende metalen.

746 Vervanging Landmeetapparatuur (€ 20.000,-)

Vervanging van landmeettoestellen. Deze worden breed in de organisatie gebruikt voor meet, controle- en uitzetwerk. De te vervangen apparatuur voldoet niet meer aan de huidige eisen.

748 ICT investeringen (€ 1.025.000,-)

Dit betreft de volgende investeringen.

Vervanging koeling server en patchruimte (€ 200.000,-)

De koeling van de server en patchruimte is in 2008 aangelegd. Bij de aanleg is aangegeven dat het systeem minimaal 10 jaar mee zou kunnen gaan. Het systeem heeft jarenlang goed gefunctioneerd. Bij onderhoud worden onderdelen vervangen die aan slijtage onderhevig zijn. Op dit moment zijn de onderdelen nog leverbaar. Alleen wordt het verkrijgen van de juiste onderdelen steeds lastiger en kan het zijn dat als er een onderdeel defect raakt, de koeling een paar dagen niet kan draaien. Om dit te voorkomen en de continuïteit te waarborgen wordt deze vervangen voor een hedendaagse duurzame (energiezuinige) koeling.

Vervanging modems locaties (€ 30.000,-)

De modems die zorgen voor de verbinding met het hoofdpst systeem (telemetry) zijn van een dusdanige leeftijd dat de werking niet gegarandeerd kan worden. Na een groot deel van deze modems afgelopen jaar te hebben vervangen staat de rest voor komende jaren op de planning. Het huidige beheer hierop is arbeidsintensief en het is niet mogelijk om digitale inbraken (hack pogingen) te detecteren. Vanuit het oogpunt van beheer en veiligheid is vervanging noodzakelijk, ook om te voldoen aan de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid).

PC's en laptops (€ 45.000,-)

Een deel van de PC's en laptops die binnen de organisatie gebruikt worden zijn nu vijf jaar of ouder. Om betrouwbaarheid te garanderen, is het noodzakelijk om deze te vervangen voor een nieuw model. Elk jaar wordt er een deel vervangen.

Vervanging netwerkcomponenten (€ 300.000,-)

De huidige netwerkcomponenten (Firewalls en netwerk switches) worden in 2020 5 jaar oud. Bij die leeftijd wordt het jaarlijks onderhoudscontract voor deze componenten erg duur. Ook zal op korte termijn de ondersteuning gaan stoppen voor de firewalls. Hierdoor gaan we meer risico lopen met beveiligingsissues. Om dit te voorkomen gaan we in 2020 deze netwerkcomponenten vervangen.

Informatiebedrijfsvoeringplan (€ 250.000,-)

Om de actiepunten uit het IBP (informatiebedrijfsvoeringplan) uit te voeren is budget nodig. Deze investering wordt met name gebruikt t.b.v. de digitaliseringslag van de overheid. Zoals bijvoorbeeld de Omgevingswet.

Vervanging back-up (€ 200.000,-)

De huidige back-up oplossing wordt in 2020 5 jaar oud. Dan is de apparatuur technisch verouderd en lopen we kans op uitval en verstoringen. Om dit te voorkomen wordt de back-up oplossing vervangen.

793 Uitbreiding Open Informatie portaal (€ 20.000,-)

Voor de uitbreiding van ons open informatieportaal wordt onder andere gebruik gemaakt van externe ondersteuning om geïnventariseerde vragen van partijen als ingelanden, bureaus en overheden te vertalen in gebruiksklare informatie. Deze wordt via een webservice opengesteld via onze eigen website en het Gegevens Knooppunt Groningen.

794 Basis Registratie Ondergrond (BRO) (€ 40.000,-)

Met de wettelijk verplichte invoering van deze basisregistratie moeten er aanpassingen aan onze database gedaan worden om uitwisseling met deze basisregistratie mogelijk te maken. Bovendien zal er een Geo-Technisch Archief ingericht moeten worden om ervoor te zorgen dat door ons verzamelde data beschikbaar is en blijft voor de toetsing van onze keringen in het kader van het Wettelijk Beoordelings Instrumentarium (WBI). Dit Geo-Technisch Archief (GTA) wordt in 2020 ingericht en in gebruik genomen in samenwerking met Waterschap Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân.

795 Geo Info & Metadata/Data op orde (€ 30.000,-)

In verband met de wettelijke verplichtingen voortvloeiend uit Digitale overheid 2017, Archief 2020, Wet Open Overheid en Omgevingswet is het noodzakelijk de data op orde te krijgen en te voorzien van de voorgeschreven Metadata. Buiten deze verplichting om is het ook voor onze eigen organisatie noodzakelijk om op een juiste manier met gevalideerde en complete informatie te kunnen werken. Omdat de zogenaamde "versleten" gebieden opnieuw moeten worden gemodelleerd, is extra inzet benodigd om de juiste data in onze database te krijgen voor gebruik.

833 Financieel systeem/projectadministratie (€ 200.000,-)

Dit betreft de geplande vervanging van het financieel systeem en de projectenadministratie.

Het huidige financieel systeem is vanaf 2000 in gebruik. Enkele jaren later is hier de projectenadministratie als maatwerk aan toegevoegd. Inmiddels is het systeem zodanig technisch verouderd dat een goede werking op termijn niet meer kan worden gegarandeerd.

Tevens wordt het steeds moeilijker gewenste aanpassingen als gevolg van gewijzigde informatiebehoefte aan te brengen. Daar komt bij dat de leverancier heeft aangegeven dat het systeem binnen een termijn van vijf jaar wordt uitgefaseerd.

Het uitgangspunt is om de projectenbeheersing en -administratie zoveel mogelijk te integreren in één systeem.

In 2020 staat de selectie en aanschaf van het nieuw systeem gepland. Voor 2021 staat vervolgens de implementatie gepland, waarna vanaf 2022 volgens de huidige planning gebruik wordt gemaakt van het nieuwe systeem. De kosten worden geraamd op € 200.000,- in 2020 en € 300.000,- in 2021.

Totaal € 500.000,-.

839 Beheer BGT (€ 50.000,-)

Voor het bijhouden van wijzigingen/mutaties van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) in het kader van uniformering van deze BGT is het noodzakelijk om e.e.a. in samenwerking met inliggende gemeenten en provincies gezamenlijk uit te laten voeren. De capaciteit hiervoor is niet beschikbaar binnen onze organisatie.

BIJLAGE 1: INVESTERINGSSCHEMA 2020

Categorie E 1 - Nieuwe projecten waarvan de kredietvoorstellen in de loop van 2020 ter besluitvorming worden voorgelegd

	Omschrijving / projectnaam	2020
		Investering
	Programma Watersystemen	
624	Vervanging en vergroting WKK Scheemda	1.000.000
724	Vervanging en vergroting WKK Assen	320.000
757	Versterken boezemkades Tusschenklappen uitvoering	450.000
799	Trommelzeven RWZI's Gieten en Assen	2.000.000
844	Duurzaamheidsmaatregelen coalitieacckoord	700.000
	Subtotaal	4.470.000
	Totaalvolume investeringen per jaar:	4.470.000

TOTAALOVERZICHT INVESTERINGEN 2020

	Totaal generaal categorie A, C en E1:	21.518.433
	Per programma:	
	Programma Veiligheid	3.557.491
	Programma Watersystemen	14.715.956
	Programma Organisatie	3.244.986
	Totaal per programma:	21.518.433

BIJLAGE 2 STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Omschrijving	Stand 1-1-2020	Mutaties 2020		
		Vermeerderingen		
		Interne		Externe
		Rente	Overige	
A ALGEMENE RESERVES				
Algemene reserve watersysteembeheer	7.776.417			
Algemene reserve zuiveringsbeheer	1.429.834			
Totaal algemene reserves	9.206.251			
B BESTEMMINGSRESERVES				
Bestemmingsreserve bodemsaneringen	14.850			
Bestemmingsreserve HWBP	1.453.000		600.000	
Bestemmingsreserve Coalitieakkoord	300.000			
Totaal bestemmingsreserves	1.767.850		600.000	
C AFKOOPSOMMEN				
- afkoopsommen algemeen	12.137.937			
Totaal afkoopsommen	12.137.937			
D Rekeningresultaat				
Totaal rekeningresultaat				
Totaal Eigen Vermogen	23.112.038		600.000	
E VOORZIENINGEN				
Wachtgeld/pensioenen voormalig personeel en bestuur	2.298.389	57.460		
Totaal Voorzieningen	2.298.389	57.460		
Totaal Eigen Vermogen en Voorzieningen	25.410.427	57.460	600.000	

Mutaties 2020		Stand 31-12-2020	Berekende rente die niet aan de reserves / voorzieningen is toegevoegd	
Verminderings			Bedrag	Exploitatierkening
Interne	Externe			
2.418.000		5.358.417	194.410	31207
		1.429.834	35.746	31307
2.418.000		6.788.251	230.156	
		14.850	371	31207
300.000		2.053.000	36.325	31207
			7.500	31307/31207
300.000		2.067.850	44.196	
969.000		11.168.937	303.448	31207
969.000		11.168.937	303.448	
3.687.000		20.025.038	577.800	
	400.000	1.955.849		
	400.000	1.955.849		
3.687.000	400.000	21.980.887	577.800	

BIJLAGE 3 STAAT VAN PERSONEELSLASTEN

ORGANISATIE EENHEID	PERSONEELSLASTEN					
	BEGROTING 2020 FORMATIE IN F.T.E.	Salarissen eigen personeel	Sociale lasten eigen personeel	Overige personeels- lasten eigen personeel	Personeel van derden	Totaal
Directie/staf	7,87	660.426	165.556			825.982
Veilig en Voldoende Water	121,49	6.451.315	1.756.380			8.207.695
Schoon Water	56,51	3.594.219	1.004.388			4.598.607
Beleid, Projecten en Laboratorium	61,18	4.334.015	1.165.404			5.499.419
Personeelszaken, Financiën en Bedrijfsvoering	76,45	5.049.729	1.350.317			6.400.046
Trainees	6,00	302.003	79.967			381.970
Subtotaal	329,50	20.391.707	5.522.012	-	-	25.913.719
Bestuur		667.654	31.298			698.952
Actief bovenformatief personeel		596.743	163.536			760.279
Overige personeelskosten				1.232.213		1.232.213
PERSONEEL VAN DERDEN					335.297	335.297
Totalen	329,50	21.656.104	5.716.846	1.232.213	335.297	28.940.460

